

John L. Viescas

Słowo wstępne: Keith W. Hare
wiceprezes amerykańskiej komisji ds. norm SQL

ZAPYTANIA W SQL

PRZYJAZNY PRZEWODNIK

WYDANIE IV

Helion

Tytuł oryginału: SQL Queries for Mere Mortals: A Hands-On Guide to Data Manipulation in SQL (4th Edition)

Tłumaczenie: Piotr Cieślak

ISBN: 978-83-283-6064-8

Authorized translation from the English language edition, entitled SQL QUERIES FOR MERE MORTALS: A HANDS-ON GUIDE TO DATA MANIPULATION IN SQL, 4th Edition by VIESCAS, JOHN L., published by Pearson Education, Inc, publishing as Addison-Wesley Professional, Copyright © 2018 John L. Viescas.

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording or by any information storage retrieval system, without permission from Pearson Education, Inc.

POLISH language edition published by Helion SA, Copyright © 2020.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz Helion SA dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz Helion SA nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Helion SA

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel. 32 231 22 19, 32 230 98 63

e-mail: helion@helion.pl

WWW: <http://helion.pl> (księgarnia internetowa, katalog książek)

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres

<http://helion.pl/user/opinie/zsqpp4>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Printed in Poland.

- [Kup książkę](#)
- [Poleć książkę](#)
- [Oceń książkę](#)

- [Księgarnia internetowa](#)
- [Lubię to! » Nasza społeczność](#)

Spis treści

Słowo wstępne	17
Przedmowa	19
Podziękowania	20
O autorze	21
Wstęp	23
Czy ta książka jest dla Ciebie?	23
O tej książce	24
Czego nie należy oczekiwać po tej książce	26
Jak korzystać z tej książki	26
Interpretowanie diagramów zamieszczonych w tej książce	27
Przykładowe bazy danych użyte w tej książce	31
„Podążaj drogą wybrukowaną żółtą kostką”	33
Część I Relacyjne bazy danych i SQL	35
Rozdział 1. Co to znaczy „relacyjna”?	37
Rodzaje baz danych	37
Krótką historia modelu relacyjnego	38
Na początku był...	38
Systemy relacyjnych baz danych	39
Anatomia relacyjnej bazy danych	41
Tabele	41
Kolumny	42
Wiersze	43
Klucze	43
Widoki	44
Zależności	45
Co to oznacza dla Ciebie?	49
Co dalej?	50
Podsumowanie	51

Rozdział 2.	Prawidłowa struktura bazy danych	53
	Skąd wziął się tutaj ten rozdział?	54
	Dlaczego warto się troszczyć o prawidłowe struktury?	54
	Optymalizacja kolumn	55
	Odpowiednie dać rzeczy słowo (część pierwsza)	55
	Kosmetyka	57
	Eliminowanie kolumn wieloczęściowych	59
	Eliminowanie pól wielowartościowych	61
	Optymalizacja tabel	64
	Odpowiednie dać rzeczy słowo (część druga)	64
	Zapewnianie prawidłowej struktury	66
	Usuwanie zbędnych, powtarzających się kolumn	67
	Identyfikacja to klucz	72
	Definiowanie poprawnych zależności	77
	Definiowanie reguły usuwania	79
	Definiowanie rodzaju uczestnictwa	80
	Określanie stopnia uczestnictwa	82
	I to już wszystko?	84
	Podsumowanie	84
Rozdział 3.	Krótką historia SQL	87
	Początki SQL	88
	Wczesne implementacje niezależnych producentów	89
	„...i wtedy narodził się standard”	90
	Ewolucja norm ANSI/ISO	91
	Inne standardy SQL	94
	Implementacje komercyjne	97
	Co przyniesie przyszłość?	98
	Dlaczego warto się uczyć SQL?	98
	Która wersja SQL została opisana w tej książce?	98
	Podsumowanie	99
Część II	Podstawy SQL	101
Rozdział 4.	Tworzenie prostego zapytania	103
	SELECT — wprowadzenie	104
	Instrukcja SELECT	104
	Krótką dygresja: dane a informacje	107

Przekładanie zapytania na SQL	108
Rozszerzanie zakresu działań	112
Zastosowanie skrótu umożliwiającego odwołanie do wszystkich kolumn	114
Eliminowanie powtarzających się wierszy	115
Sortowanie informacji	118
Zacznijmy od podstaw: kolejność sortowania	119
Przywołajmy wyniki do porządku	120
Zapisywanie pracy	123
Przykładowe instrukcje	124
Podsumowanie	131
Zagadnienia do samodzielnego rozwiązania	132
Rozdział 5. Nie tylko zwykłe kolumny	135
Czym jest wyrażenie?	136
Jakich typów danych można użyć w wyrażeniu?	137
Zmiana typu danych — funkcja CAST	139
Podawanie konkretnych wartości	142
Literały w postaci łańcucha znaków	142
Literały numeryczne	143
Literały w postaci wartości daty i czasu	144
Rodzaje wyrażeń	146
Konkatenacja	147
Wyrażenia matematyczne	149
Działania arytmetyczne na datach i godzinach	153
Zastosowanie wyrażeń w klauzuli SELECT	157
Zastosowanie wyrażeń konkatenacji	157
Nazywanie wyrażeń	158
Zastosowanie wyrażeń matematycznych	160
Zastosowanie wyrażeń z użyciem dat	161
Krótka dygresja: wyrażenia wartości	162
„Żadna” wartość, czyli Null	164
Wprowadzenie wartości Null	165
Problem z Null	166
Przykładowe instrukcje	167
Podsumowanie	174
Zagadnienia do samodzielnego rozwiązania	175

Rozdział 6. Filtrowanie danych 177

Uściślanie wyników za pomocą klauzuli WHERE	178
Klauzula WHERE	178
Zastosowanie klauzuli WHERE	180
Definiowanie warunków wyszukiwania	182
Porównanie	182
Zakres	189
Przynależność	192
Dopasowywanie do wzorca	194
Null	198
Wykluczanie wierszy przy użyciu operatora NOT	200
Stosowanie wielu warunków	202
Operatory AND i OR	203
Wykluczanie wierszy — drugie podejście	208
Kolejność operatorów	211
Sprawdzanie nakładających się zakresów	214
Jeszcze o Null: mała przestroga	217
Różne metody konstruowania wyrażeń warunkowych	220
Przykładowe instrukcje	221
Podsumowanie	228
Zagadnienia do samodzielnego rozwiązania	229

Część III Praca z wieloma tabelami 231**Rozdział 7. Myślenie zbiorami 233**

Cóż to takiego ten zbiór?	234
Działania na zbiorach	235
Część wspólna	236
Część wspólna w teorii zbiorów	236
Część wspólna zbiorów rezultatów	237
Problemy, jakie można rozwiązywać dzięki znalezieniu części wspólnej	240
Różnica	241
Różnica w teorii zbiorów	242
Różnica między zbiorami rezultatów	243
Problemy, jakie można rozwiązywać poprzez znajdowanie różnicy	246

Suma	247
Suma w teorii zbiorów	248
Suma zbiorów rezultatów	249
Problemy, jakie można rozwiązywać poprzez znajdowanie części wspólnej	251
SQL i działania na zbiorach	252
Klasyczne działania na zbiorach a ich warianty w SQL	252
Znajdowanie wartości wspólnych: INTERSECT	252
Znajdowanie brakujących wartości: EXCEPT (różnica)	255
Łączenie zbiorów: UNION	258
Podsumowanie	260
Rozdział 8. Złączenie INNER JOIN	263
Co to jest JOIN?	263
Złączenie INNER JOIN	264
Co można „legalnie” poddawać operacji JOIN?	264
Odwołania do kolumn	265
Składnia	266
Sprawdź zależności!	279
Zastosowania INNER JOIN	280
Znajdowanie powiązanych wierszy	280
Znajdowanie pasujących wartości	281
Przykładowe instrukcje	282
Dwie tabele	283
Więcej niż dwie tabele	287
Szukanie pasujących wartości	292
Podsumowanie	299
Zagadnienia do samodzielnego rozwiązania	300
Rozdział 9. Złączenie OUTER JOIN	305
Co to jest OUTER JOIN?	305
Złączenie LEFT/RIGHT OUTER JOIN	307
Składnia	307
Złączenie FULL OUTER JOIN	324
Składnia	325
FULL OUTER JOIN na wartościach niebędących kluczami	327
Złączenie UNION JOIN	328
Zastosowania OUTER JOIN	328
Wyszukiwanie brakujących wartości	329
Wyszukiwanie częściowo pasujących informacji	329

Przykładowe instrukcje	330
Podsumowanie	342
Zagadnienia do samodzielnego rozwiązania	342
Rozdział 10. Operacja UNION	345
Co to jest UNION?	345
Tworzenie zapytań z użyciem UNION	348
Zastosowanie prostych instrukcji SELECT	348
Łączenie złożonych instrukcji SELECT	351
Zastosowanie operacji UNION więcej niż raz	354
Sortowanie w operacji UNION	356
Zastosowania UNION	357
Przykładowe instrukcje	359
Podsumowanie	368
Zagadnienia do samodzielnego rozwiązania	368
Rozdział 11. Podzapytania	371
Co to jest podzapytanie?	372
Podzapytania o wiersze	372
Podzapytania o tabele	373
Podzapytania skalarne	374
Podzapytania służące do generowania kolumn	374
Składnia	374
Wstęp do funkcji agregujących: COUNT i MAX	377
Podzapytania jako filtry	379
Składnia	379
Specjalne słowa kluczowe dla predykatów w podzapytaniach	382
Zastosowania podzapytań	391
Używanie podzapytań w zapytaniach generujących kolumny	391
Zastosowanie podzapytań w roli filtrów	392
Przykładowe instrukcje	393
Podzapytania w wyrażeniach	394
Podzapytania w filtrach	398
Podsumowanie	404
Zagadnienia do samodzielnego rozwiązania	405

Część IV	Podsumowywanie i grupowanie danych	409
Rozdział 12.	Proste zestawienia	411
	Funkcje agregujące	412
	Zliczanie wierszy i wartości z użyciem funkcji COUNT	414
	Wyliczanie łącznej wartości za pomocą funkcji SUM	417
	Obliczanie wartości średniej za pomocą funkcji AVG	418
	Wyszukiwanie największej wartości za pomocą funkcji MAX	420
	Wyszukiwanie najmniejszej wartości za pomocą funkcji MIN	421
	Zastosowanie więcej niż jednej funkcji	422
	Zastosowanie funkcji agregujących w filtrach	423
	Przykładowe instrukcje	426
	Podsumowanie	431
	Zagadnienia do samodzielnego rozwiązania	432
Rozdział 13.	Grupowanie danych	435
	Po co grupować dane?	436
	Klauzula GROUP BY	438
	Składnia	438
	Mieszanie kolumn i wyrażeń	444
	Zastosowanie klauzuli GROUP BY w podzapytaniu w klauzuli WHERE	445
	Symulowanie instrukcji SELECT DISTINCT	446
	„Z pewnymi zastrzeżeniami”	447
	Zastrzeżenia dotyczące kolumn	448
	Grupowanie według wyrażeń	449
	Zastosowania GROUP BY	451
	Przykładowe instrukcje	451
	Podsumowanie	459
	Zagadnienia do samodzielnego rozwiązania	460
Rozdział 14.	Filtrowanie zgrupowanych danych	463
	Selekcja niejedno ma imię	464
	Miejsce filtrowania nie jest bez znaczenia	468
	Filtrowanie w klauzuli WHERE czy w HAVING?	468
	Unikanie pułapki z HAVING COUNT	470
	Zastosowania HAVING	475
	Przykładowe instrukcje	476
	Podsumowanie	483
	Zagadnienia do samodzielnego rozwiązania	484

Część V Modyfikowanie zbiorów danych 489**Rozdział 15. Aktualizowanie zbiorów danych 491**

Co to jest UPDATE?	492
Instrukcja UPDATE	492
Zastosowanie prostego wyrażenia UPDATE	493
Krótka dygresja: transakcje	496
Aktualizowanie wielu kolumn	497
Użycie podzapytania do filtrowania wierszy	498
Niektóre systemy baz danych umożliwiają stosowanie złączeń JOIN w klauzuli UPDATE	501
Zastosowanie wyrażenia UPDATE w podzapytaniu	503
Zastosowania UPDATE	506
Przykładowe instrukcje	507
Podsumowanie	521
Zagadnienia do samodzielnego rozwiązania	521

Rozdział 16. Wstawianie zbiorów danych 525

Co to jest INSERT?	525
Instrukcja INSERT	527
Wstawianie wartości	527
Generowanie kolejnej wartości klucza głównego	530
Wstawianie danych przy użyciu instrukcji SELECT	532
Zastosowania INSERT	537
Przykładowe instrukcje	539
Podsumowanie	547
Zagadnienia do samodzielnego rozwiązania	548

Rozdział 17. Usuwanie zbiorów danych 551

Co to jest DELETE?	551
Instrukcja DELETE	552
Usuwanie wszystkich wierszy	553
Usuwanie wybranych wierszy	555
Zastosowania DELETE	559
Przykładowe instrukcje	560
Podsumowanie	568
Zagadnienia do samodzielnego rozwiązania	568

Część VI	Wstęp do rozwiązywania trudnych problemów	571
Rozdział 18.	Problemy z NIE i ORAZ	573
	Krótkie przypomnienie zbiorów	574
	Zbiory z wieloma kryteriami ORAZ	574
	Zbiory z wieloma kryteriami NIE	575
	Zbiory spełniające jednocześnie kryteria „na tak” i „na nie”	576
	Uwzględnianie kryterium „na nie”	577
	Zastosowanie złączenia OUTER JOIN	578
	Zastosowanie predykatu NOT IN	580
	Zastosowanie predykatu NOT EXISTS	582
	Zastosowanie klauzul GROUP BY / HAVING	583
	Uwzględnianie wielu kryteriów „na tak” w jednej tabeli	586
	Zastosowanie INNER JOIN	586
	Zastosowanie predykatu IN	588
	Zastosowanie predykatu EXISTS	590
	Zastosowanie klauzul GROUP BY / HAVING	591
	Przykładowe instrukcje	594
	Podsumowanie	610
	Zagadnienia do samodzielnego rozwiązania	611
Rozdział 19.	Operacje warunkowe	615
	Wyrażenia warunkowe (CASE)	615
	Do czego może się przydać CASE?	616
	Składnia	616
	Rozwiązywanie problemów za pomocą CASE	620
	Rozwiązywanie zadań przy użyciu prostej instrukcji CASE	620
	Rozwiązywanie zadań przy użyciu instrukcji CASE z wyszukiwaniem	624
	Zastosowanie instrukcji CASE w klauzuli WHERE	627
	Przykładowe instrukcje	627
	Podsumowanie	639
	Zagadnienia do samodzielnego rozwiązania	639
Rozdział 20.	Zastosowanie niepowiązanych danych i tabel „sterujących”	643
	Co to są niepowiązane dane?	644
	Kiedy warto użyć CROSS JOIN?	647
	Rozwiązywanie problemów przy użyciu niepowiązanych danych	647

Rozwiązywanie problemów z użyciem tabel „sterujących”	650
Konfigurowanie tabeli sterującej	651
Zastosowanie tabeli sterującej	653
Przykładowe instrukcje	657
Przykłady z użyciem niepowiązanych tabel	658
Przykłady z użyciem tabel sterujących	667
Podsumowanie	674
Zagadnienia do samodzielnego rozwiązania	674
Rozdział 21. Złożone działania na grupach	679
Grupowanie w podgrupach	680
Rozszerzanie klauzuli GROUP BY	682
Składnia	682
Obliczanie sum hierarchicznie za pomocą operacji ROLLUP	684
Obliczanie sum kombinacji za pomocą operacji CUBE	693
Tworzenie zestawień sum za pomocą operacji GROUPING SETS	698
Różne techniki grupowania	701
Przykładowe instrukcje	706
Przykłady z użyciem ROLLUP	706
Przykłady z użyciem CUBE	709
Przykłady z użyciem GROUPING SETS	711
Podsumowanie	713
Zagadnienia do samodzielnego rozwiązania	713
Rozdział 22. Dzielenie danych na „okna”	717
Co można zrobić z „oknem” na dane?	718
Składnia	721
Obliczanie numeru wiersza	734
Określanie pozycji w szeregu	738
Dzielenie danych na kwintyle	743
Zastosowanie okien z funkcjami agregującymi	746
Przykładowe instrukcje	751
Przykłady z użyciem ROW_NUMBER	753
Przykłady z użyciem RANK, DENSE_RANK i PERCENT_RANK	756
Przykłady z użyciem NTILE	758
Przykłady z użyciem funkcji agregujących	761
Podsumowanie	768
Zagadnienia do samodzielnego rozwiązania	769
Na zakończenie	773

Część VII Dodatki	775
Dodatek A Diagramy zgodne ze standardem SQL	777
Dodatek B Schematy przykładowych baz danych	793
Baza danych Zamówienia	794
Baza danych Zamówienia — zmiana	795
Baza danych Agencja artystyczna	796
Baza danych Agencja artystyczna — zmiana	797
Baza danych Grafiki uczelni	798
Baza danych Grafiki uczelni — zmiana	799
Baza danych Liga kręglarska	800
Baza danych Liga kręglarska — zmiana	801
Baza danych Przepisy	802
Tabele „sterujące”	803
Dodatek C Typy daty i czasu, operacje i funkcje	805
IBM DB2	805
Microsoft Access	808
Microsoft SQL Server	809
MySQL	811
Oracle	814
PostgreSQL	816
Dodatek D Polecane lektury	819
Książki poświęcone bazom danych	819
Książki poświęcone SQL	819
Dodatek E Słowniczek	821

2

Prawidłowa struktura bazy danych

My kształtujemy nasze budowle, potem one kształtują nas.

— Sir Winston Churchill

Zagadnienia omówione w tym rozdziale

Skąd wziął się tutaj ten rozdział?

Dlaczego warto się troszczyć o prawidłowe struktury?

Optymalizacja kolumn

Optymalizacja tabel

Definiowanie poprawnych zależności

I to już wszystko?

Podsumowanie

Większość czytelników tej książki zapewne pracuje z istniejącą bazą danych o konkretnej strukturze, zaimplementowaną w ulubionym (mam nadzieję) programie RDBMS. Na tym etapie trudno będzie Ci ocenić, czy miałeś — Ty albo inna osoba będąca autorem bazy — wystarczającą wiedzę i umiejętności, by poprawnie zaprojektować jej strukturę. Jeśli założyć najgorsze, to w bazie może się znajdować kilka tabel wymagających optymalizacji. Na szczęście za chwilę poznasz pewne techniki, które pozwolą Ci doprowadzić Twoją bazę do lepszego stanu i zagwarantują, że będziesz mógł bez trudu odczytywać z tabel wszelkie niezbędne informacje.

Skąd wziął się tutaj ten rozdział?

Być może zastanawiasz się, dlaczego zająłem się w tej książce kwestią projektowania baz danych i czemu rozdział jej poświęcony znalazł się na początku. Powód jest prosty: jeśli struktura bazy danych będzie kiepsko zaprojektowana, to wiele spośród instrukcji SQL, których konstruowanie zaczniesz się uczyć w dalszej części książki, będzie w najlepszym wypadku trudnych do wykonania, a w najgorszym w ogóle bezużytecznych. Dopiero przy prawidłowo zaprojektowanej strukturze bazy nie będziesz miał problemów z wykorzystaniem umiejętności, jakie zdobędziesz w dalszej części książki.

Ten rozdział nie nauczy Cię tajników projektowania baz danych, ale ułatwi Ci doprowadzenie Twojej bazy do akceptowalnego stanu. Gorąco zalecam przeczytanie całego tego rozdziału, abyś miał pewność, że konstrukcja tabel w Twojej bazie jest prawidłowa.

Uwaga. Należy podkreślić, że poniższe omówienie jest poświęcone *logicznej* strukturze bazy danych. Nie nauczysz się z niego, jak tworzyć lub jak implementować bazę w konkretnym programie do zarządzania bazami danych, obsługującym SQL, ponieważ — zgodnie z tym, o czym przeczytałeś we „Wstępie” — tematyka ta wykracza poza zakres niniejszej książki.

Dlaczego warto się troszczyć o prawidłowe struktury?

Jeśli struktura Twojej bazy danych nie jest w pełni poprawna, to będziesz miał problemy z odczytywaniem z bazy nawet pozornie prostych informacji; trudno Ci będzie pracować z danymi, a konieczność dodania albo usunięcia jakiejś kolumny z tabeli przyprawi Cię o rozpacz. Źle zaprojektowana struktura bazy ma wpływ na inne jej aspekty, takie jak integralność danych, związki między tabelami i dokładność pozyskiwanych informacji. A te przeszkody to tylko wierzchołek góry lodowej. Listę można by wydłużać! Warto więc zadbać o prawidłowe struktury, aby uniknąć podobnych trudności.

Wielu wymienionym problemom można zapobiec przez właściwe zaprojektowanie bazy danych od samego początku. Ale nawet jeśli masz już gotową bazę, nie wszystko jest stracone. Nadal możesz wykorzystać opisane niżej techniki i skorzystać z zalet płynących z prawidłowej struktury. Musisz jednak mieć świadomość tego, że jakość ostatecznych struktur jest wprost proporcjonalna do ilości czasu, jaki poświęcasz na ich optymalizowanie. Z im większą troską i cierpliwością podejdziesz do wdrażania podanych dalej metod, tym większą będziesz miał szansę na sukces.

Zajmijmy się teraz pierwszym etapem modyfikowania struktur: pracą z kolumnami.

Optymalizacja kolumn

Ponieważ kolumny są najprostszą strukturą w bazie danych, musisz zadbać o to, by były w jak najlepszej kondycji przed przystąpieniem do optymalizowania tabel jako całości. Skorygowanie kolumn zwykle eliminuje niektóre wady danej tabeli i pozwala uniknąć potencjalnych kłopotów, które mogłyby one spowodować.

Odpowiednie dać rzeczy słowo (część pierwsza)

Zgodnie z tym, o czym przeczytałeś w poprzednim rozdziale, kolumna reprezentuje pewną cechę tematu tabeli, w której się ona znajduje. Jeśli nadasz kolumnie właściwą nazwę, to będziesz mógł łatwo określić, jaka to jest cecha. Nazwy niejednoznaczne i niejasne zwiastują kłopoty i sugerują, że cel utworzenia kolumny nie został dobrze przemyślany. Zweryfikuj nazwy poszczególnych kolumn na podstawie poniższej listy:

- *Czy nazwa jest rzeczowa i zrozumiała dla całej Twojej organizacji?* Jeśli z bazą danych będą pracowali użytkownicy z różnych działów firmy, to zadbaj o dobranie nazwy zrozumiałej dla wszystkich, którzy będą używali danej kolumny. Semantyka to zdradliwa rzecz, toteż użycie słowa, które będzie miało różne znaczenie dla różnych grup ludzi, oznacza wręcz prośenie się o kłopoty.
- *Czy nazwa kolumny jest jednoznaczna i przystępna?* Na przykład nazwa Numer Telefonu może być bardzo myląca. Jakiego rodzaju numery telefonów mają trafiać do danej kolumny? Numer domowy? Do pracy? Komórkowy? Ucz się precyzyjności. Jeśli zamierzasz przechowywać w bazie różne rodzaje numerów telefonów, to utwórz pola TelefonDomowy, TelefonFirmowy i TelefonKomorkowy.

Uwaga. Można powiedzieć, że TelefonDomowy, TelefonFirmowy i TelefonKomorkowy pasują do grupy, którą można byłoby przenieść do osobnej tabeli, zawierającej różne numery telefonów danego klienta albo pracownika. W takiej tabeli można byłoby utworzyć kolumnę określającą rodzaj telefonu; ponadto dla każdej osoby lub firmy można byłoby w ten sposób zdefiniować dowolną liczbę numerów. Więcej informacji na ten temat znajdziesz w kolejnym podrozdziale, poświęconym strukturze tabel.

Po zajęciu się jednoznacznością i przystępnością nazw koniecznie zadbaj o to, by ta sama nazwa kolumny nie powtarzała się w różnych tabelach. Przypuśćmy, że masz trzy tabele o nazwach Klienci, Dostawcy i Pracownicy. Bez wątpienia w każdej z tych tabel znajdują się kolumny Miasto i Adres, które otrzymają te same nazwy we wszystkich trzech tabelach. To nie stanowi problemu, dopóki nie będziesz musiał się odwołać do jednej, konkretnej kolumny. W jaki sposób odróżnić na przykład kolumnę Miasto w tabeli Dostawcy od kolumny Miasto w tabeli Klienci i od kolumny Miasto w tabeli Pracownicy? Odpowiedź jest prosta: dodaj krótki prefiks albo

przyrostek do nazw tych kolumn. Na przykład DostMiasto albo MiastoDostawcy w tabeli Dostawcy, KIntMiasto albo MiastoKlienta w tabeli Klienci i PracMiasto lub MiastoPracownika w tabeli Pracownicy. W ten sposób będziesz mógł bez trudu odwołać się do dowolnej z tych kolumn. (Tego rodzaju modyfikacjom możesz poddać dowolne kolumny o ogólnym charakterze, takie jak Imie, Nazwisko czy Adres). Podsumowując, trzeba pamiętać o jednym: by każda kolumna w bazie danych miała unikatową nazwę, która występuje tylko raz w całej strukturze bazy. Jedynym wyjątkiem od tej reguły jest użycie kolumny w celu zdefiniowania zależności między dwiema tabelami.

Uwaga. Powszechność zastosowania prefiksów w nazwach pól w tabeli to kwestia stylu. W przypadku tabel zawierających pola o charakterze ogólnym niektórzy projektanci baz danych decydują się na poprzedzenie prefiksem tylko nazw mogących budzić wątpliwości, zaś inni wolą używać prefiksów *we wszystkich* nazwach pól tabeli. Niezależnie od tego, jakie wybierzesz podejście, pamiętaj o konsekwentnym przestrzeganiu go w całej strukturze bazy.

- *Czy użyłeś akronimu albo skrótu jako nazwy kolumny?* Jeśli tak, zmień ją! Akronimy mogą być trudne do rozszyfrowania i łatwo wprowadzają w błąd. Wyobraź sobie na przykład kolumnę o nazwie DUR_PRC. Jak zgadnąć, czego ona dotyczy? Skróty stosuj z umiarem i rozważnie. Warto ich używać tylko wtedy, gdy uzupełniają lub wzbogacają nazwę kolumny. Nie powinny one utrudniać zrozumienia prawdziwego znaczenia nazwy.
- *Czy użyłeś nazwy, która pośrednio lub bezpośrednio odwołuje się do więcej niż jednej cechy?* Tego rodzaju nazwy łatwo wychwycić, ponieważ zwykle zawierają one spójniki *i* albo *lub*. Podobnie rzecz się ma z kolumnami zawierającymi ukośnik (\), myślnik (-) albo ampersand (&). Jeśli w tabeli znajdują się kolumny o nazwach takich jak Telefon\Fax albo Wojewodztwo_lub_Region, to przejrzyj zawarte w nich dane i zastanów się, czy nie lepiej byłoby podzielić je na mniejsze, bardziej precyzyjnie zdefiniowane kolumny.

Uwaga. W standardzie SQL za prawidłowy *identyfikator zwykły* uważa się nazwę zaczynającą się od litery i zawierającą tylko litery, cyfry oraz znak podkreślenia. Spacje *nie są* dozwolone. Standard ten przewiduje także użycie nazw w postaci *identyfikatorów z ogranicznikami* — takie nazwy są ujęte w podwójny cudzysłów, muszą zaczynać się od litery i mogą zawierać litery, cyfry, znaki podkreślenia, spacje oraz znaki specjalne z pewnego ściśle określonego zbioru. W odniesieniu do nazw kolumn zalecam jednak używanie tylko pierwszej konwencji, ponieważ wiele implementacji SQL obsługuje wyłącznie identyfikatory zwykłe.

Po zweryfikowaniu nazw kolumn na podstawie powyższej listy zostanie Ci do zrobienia tylko jedno: upewnij się, że nazwa została podana w liczbie pojedynczej. Kolumna o nazwie w liczbie mnogiej, takiej jak *Kategorie*, sugeruje, że może ona zawierać dwie albo większą liczbę wartości w jednym wierszu, co nie jest najlepszym pomysłem. Nazwa kolumny powinna być podana w liczbie pojedynczej, ponieważ odzwierciedla wtedy jedną cechę zagadnienia reprezentowanego przez tabelę, do której należy. Z kolei nazwa tabeli powinna na ogół mieć formę w liczbie mnogiej, ponieważ stanowi ona zbiór wielu podobnych obiektów albo zdarzeń. Jeśli będziesz przestrzegał tej zasady nazywania, to odróżnienie nazw tabel od nazw kolumn przyjdzie Ci z łatwością.

Uwaga. Choć zalecam stosowanie konwencji nazw zgodnej ze standardem SQL, to należy pamiętać, że przy implementowaniu bazy — przez Ciebie albo programistę odpowiedzialnego za obsługę systemu — w konkretnej aplikacji RDBMS nazwy mogą ulec pewnym modyfikacjom. Ostateczna postać nazw powinna być zgodna z konwencją, której przestrzegają programiści pracujący z danym programem RDBMS.

Kosmetyka

Po skorygowaniu nazw skupmy się na strukturze samej kolumny. Nawet jeśli jesteś niemal pewien, że struktura kolumn w bazie danych jest prawidłowa, to dzięki kilku zabiegom możesz zyskać gwarancję, że rzeczywiście będzie ona tak efektywna, jak to możliwe. Przeanalizuj kolumny pod kątem poniższej listy, aby się przekonać, czy wymagają one pewnych przeróbek.

- *Upewnij się, że kolumna odzwierciedla konkretną cechę zagadnienia reprezentowanego przez tabelę.* Chodzi o to, by się upewnić, że dana kolumna rzeczywiście powinna należeć do tej tabeli. Jeśli nie ma ona związku z tematem tabeli, usuń ją albo ewentualnie przenieś do innej tabeli. Jedyne wyjątki od tej reguły dotyczą sytuacji, gdy dana kolumna jest używana do zdefiniowania zależności między daną tabelą a innymi tabelami w bazie bądź gdy kolumna ta została dodana do tabeli w celu wykonania jakiejś operacji, wymaganej przez program do obsługi baz danych. Na przykład w tabeli *Zajecia* przedstawionej na rysunku 2.1 kolumny *NazwiskoPracownika* i *ImiePracownika* są zbędne ze względu na obecność kolumny *IDPracownika*. Kolumna *IDPracownika* służy do zdefiniowania związku między tabelą *Zajecia* a tabelą *Pracownicy*, a dane z obydwu tabel można wyświetlić jednocześnie przy użyciu widoku lub odpowiedniego zapytania SQL z instrukcją `SELECT`. Jeśli znajdziesz w tabelach takie zbędne kolumny, możesz je zupełnie usunąć albo wykorzystać do utworzenia nowej tabeli, jeśli nie występują one w innym miejscu w strukturze bazy danych. (O tym, jak to zrobić, przeczytasz w dalszej części tego rozdziału).

Pracownicy

IDPracownika	ImiePracownika	NazwiskoPracownika	AdresPracownika	MiastoPracownika	StanZamPracownika	<< inne kolumny >>
98014	Peter	Brehm	722 Moss Bay Blvd.	Kirkland	WA	...
98019	Mariya	Sergienko	901 Pine Avenue	Portland	OR	...
98020	Jim	Glynn	13920 S.E. 40th Street	Bellevue	WA	...
98021	Tim	Smith	30301 166th Ave. N.E.	Seattle	WA	...
98022	Carol	Viescas	722 Moss Bay Blvd.	Kirkland	WA	...
98023	Alaina	Hallmark	Route 2, Box 203 B	Woodinville	WA	...

Zajecia

IDZajec	TematZajec	IDSali	IDPracownika	NazwiskoPracownika	ImiePracownika	<< inne kolumny >>
1031	Historia sztuki	1231	98014	Brehm	Peter	...
1030	Historia sztuki	1231	98014	Brehm	Peter	...
2213	Podstawy biologii	1532	98021	Smith	Tim	...
2005	Chemia	1515	98019	Sergienko	Mariya	...
2001	Chemia	1519	98023	Hallmark	Alaina	...
1006	Rysunek	1627	98020	Glynn	Jim	...
2907	Algebra	3445	98022	Viescas	Carol	...

Rysunek 2.1. Tabela ze zbędnymi kolumnami

- *Upewnij się, że kolumna zawiera tylko jedną wartość.* Kolumna, która może potencjalnie zawierać kilka wystąpień wartości tego samego typu, nosi nazwę kolumny *wielowartościowej*. (Przykładem jest kolumna zawierająca kilka numerów telefonów). Na tej samej zasadzie kolumna, w której potencjalnie można zapisać dwie lub większą liczbę wartości *różnych* typów, nosi nazwę *wieloczęściowej* (kolumna, która zawiera numer przedmiotu oraz opis przedmiotu, jest przykładem kolumny wieloczęściowej). Kolumny wielowartościowe i wieloczęściowe mogą przysparzać niemałych problemów, zwłaszcza podczas prób edytowania, usuwania albo sortowania danych. Jeśli zadbasz o to, by każda kolumna zawierała tylko jedną wartość, zrobisz znaczący krok ku zagwarantowaniu integralności i dokładności danych. Na razie postaraj się wyszukać wszystkie kolumny wielowartościowe lub wieloczęściowe i odnotować je. W dalszej części rozdziału dowiesz się, jak je wyeliminować.
- *Upewnij się, że kolumna nie zawiera rezultatu obliczeń albo konkatencji.* W prawidłowo zaprojektowanej tabeli nie powinny występować kolumny będące wynikami obliczeń. Problem jest związany z wartością takiej kolumny. Kolumna, w odróżnieniu od komórki w arkuszu kalkulacyjnym, nie zawiera wzoru obliczeń. Gdy wartość dowolnego składnika obliczeń ulegnie zmianie, rezultat przechowywany w kolumnie nie zostanie zaktualizowany. Jedyń sposób na uaktualnienie jego wartości polega na wykonaniu zmiany ręcznie lub na

napisaniu procedur, które będą to robiły automatycznie. Tak czy owak, obowiązek aktualizacji takich kolumn spoczywa na użytkowniku albo na Tobie jako projektancie bazy. Lepszy sposób wykonywania obliczeń polega na zawarciu ich w instrukcji SELECT. O zaletach takiego rozwiązania przekonasz się, czytając rozdział 5. „Nie tylko zwykłe kolumny”.

- *Upewnij się, że dana kolumna pojawia się tylko raz w całej bazie danych.* Jeśli popełniłeś typowy błąd i umieściłeś tę samą kolumnę (na przykład `NazwaFi rmy`) w kilku tabelach w bazie, to możesz napotkać problem niespójności danych. Błąd ten wystąpi w chwili, gdy zmienisz wartość tej kolumny w jednej tabeli, ale zapomnisz dokonać analogicznej poprawki we wszystkich innych miejscach, w których ta kolumna występuje. Aby całkowicie wyeliminować tego rodzaju problemy, zadбай o to, by dana kolumna występowała tylko raz w całej strukturze bazy danych. (Jedyny wyjątek od tej reguły dotyczy sytuacji, gdy kolumna służy do zdefiniowania związku między dwiema tabelami).

Uwaga. W najnowszych wersjach niektórych komercyjnych systemów baz danych istnieje możliwość zdefiniowania kolumny będącej wynikiem obliczenia. Jeżeli Twój system do obsługi baz danych na to pozwala, możesz definiować kolumny obliczeniowe, pamiętaj jednak, że utrzymanie aktualności wszystkich kolumn, gdy jedna z części wyrażenia ulegnie zmianie, wymaga dodatkowych zasobów dla systemu bazodanowego.

Eliminowanie kolumn wieloczęściowych

Jak wspominałem wcześniej, kolumny wieloczęściowe i wielowartościowe mogą doprowadzić do krytycznych problemów z integralnością danych, trzeba je więc eliminować, aby uniknąć przykrych niespodzianek. Decyzja, który rodzaj kolumn usunąć najpierw, jest czysto arbitralna, zacznijmy więc od wieloczęściowych.

Kolumny wieloczęściowe można rozpoznać, zadając sobie bardzo proste pytania: „Czy bieżącą zawartość tej kolumny mogę podzielić na mniejsze, bardziej precyzyjne części?”, „Czy będę miał problemy z wyodrębnieniem z tej kolumny konkretnej informacji, ponieważ znajduje się ona wśród innych danych w tej samej kolumnie?”. Jeśli na dowolne z tych pytań odpowiesz „tak”, to znaczy, że masz do czynienia z kolumną wieloczęściową. Rysunek 2.2 przedstawia kiepsko zaprojektowaną tabelę z kilkoma wieloczęściowymi kolumnami.

Pokazana na rysunku tabela `Klienci` zawiera dwie kolumny wieloczęściowe: `NazwaKlienta` oraz `Adres`. Znajduje się w niej też jedna kolumna, które potencjalnie także może składać się z kilku części: `Telefon`. W jaki sposób posortować dane z tej tabeli według nazwiska albo kodu pocztowego? Nie da się, ponieważ wartości te są umieszczone w kolumnach zawierających inne informacje. Jak widać, każda z tych kolumn może zostać podzielona na mniejsze części. Na przykład kolumnę `NazwaKlienta` można podzielić na dwie odrębne kolumny — `ImieKlienta` oraz `NazwiskoKlienta`.

Klienci

IDKlienta	NazwaKlienta	Adres	Telefon	<<inne kolumny>>
1001	Suzanne Viascas	15127 NE 24th, #383, Redmond, WA 98052	425 555-2686	...
1002	William Thompson	122 Spring River Drive, Duvall, WA 98019	425 555-2681	...
1003	Gary Hallmark	Route 2, Box 203B, Auburn, WA 98002	253 555-2676	...
1004	Robert Brown	672 Lamont Ave, Houston, TX 77201	713 555-2491	...
1005	Dean McCrae	4110 Old Redmond Rd., Redmond, WA 98052	425 555-2506	...
1006	John Viascas	15127 NE 24th, #383, Redmond, WA 98052	425 555-2511	...
1007	Mariya Sergienko	901 Pine Avenue, Portland, OR 97208	503 555-2526	...
1008	Neil Patterson	233 West Valley Hwy, San Diego, CA 92199	619 555-2541	...

Kolumny wieloczęściowe

Rysunek 2.2. Tabela zawierająca kolumny wieloczęściowe

(Zauważ, że przy okazji posłużyłem się regułą nazywania omówioną wcześniej w tym rozdziale i dodałem przyrostek -Klienta do kolumn Imię i Nazwisko). Po zidentyfikowaniu w tabeli kolumny wieloczęściowej określ, z ilu części składa się znajdująca się w niej wartość, a potem podziel tę kolumnę na odpowiednią liczbę mniejszych. Rysunek 2.3 ilustruje sposób rozwiązania problemu z dwiema wieloczęściowymi kolumnami z tabeli Klienti.

Klienci

IDKlienta	ImieKlienta	NazwiskoKlienta	AdresKlienta	MiastoKlienta	StanZamKlienta	KodPocztowyKlienta
1001	Suzanne	Viascas	15127 NE 24th, #383	Redmond	WA	98052
1002	William	Thompson	122 Spring River Drive	Duvall	WA	98019
1003	Gary	Hallmark	Route 2, Box 203B	Auburn	WA	98002
1004	Robert	Brown	672 Lamont Ave	Houston	TX	77201
1005	Dean	McCrae	4110 Old Redmond Rd.	Redmond	WA	98052
1006	John	Viascas	15127 NE 24th, #383	Redmond	WA	98052
1007	Mariya	Sergienko	901 Pine Avenue	Portland	OR	97208
1008	Neil	Patterson	233 West Valley Hwy	San Diego	CA	92199

Rysunek 2.3. Rozwiązanie problemu z wieloczęściowymi kolumnami w tabeli Klienti

Uwaga. Oprócz podzielenia kolumn NazwaKlienta oraz Adres dobrym pomysłem w przypadku bazy danych przechowującej numery telefonów klientów z Ameryki Północnej jest podzielenie kolumny Telefon na dwie osobne — numer kierunkowy regionu oraz lokalny numer telefonu. Także w danych klientów z innych krajów można rozważyć oddzielenie numeru kierunkowego miasta od właściwego numeru telefonu. W praktyce jednak w większości biznesowych baz danych przechowuje się całe numery telefonów w jednej kolumnie. Wydzielenie numeru kierunkowego rejonu lub miasta mogłoby się przydać w bazach danych, na podstawie których wykonuje się analizy demograficzne. Niestety ze względu na szczupłość miejsca nie mogłem zademonstrować tego rozwiązania na rysunku 2.3.

Zczasami rozpoznanie kolumny wieloczęściowej jest bardziej kłopotliwe. Spójrz na tabelę Instrumenty, pokazaną na rysunku 2.4. Na pierwszy rzut oka nie widać w niej żadnych wieloczęściowych kolumn. Jeśli jednak przyjrzyj się jej uważniej, przekonasz się, że kolumna IDInstrumentu jest w istocie wieloczęściowa. Wartości przechowywane w tej kolumnie odzwierciedlają dwie oddzielne informacje: kategorię, do której należy instrument — na przykład AMP (wzmacniacz), GUIT (gitara) czy MFX (urządzenie do efektów specjalnych) — oraz numer identyfikacyjny instrumentu. Wyobraź sobie teraz, jakich problemów przysporzyłaby zmiana nazwy kategorii MFX na MFU. Trzeba byłoby napisać specjalny program, który przetworzyłby dane w tej kolumnie: wyszukał ciąg znaków MFX i wszystkie jego wystąpienia zastąpił akronimem MFU. Nie chodzi o to, że *nie da się* tego zrobić, ale po co przysparzać sobie niepotrzebnej pracy, skoro można jej uniknąć dzięki poprawnemu zaprojektowaniu bazy danych? W przypadku kolumn takich jak w omawianym przykładzie dobrze jest podzielić je na mniejsze, aby nadać tabeli prawidłową, efektywną strukturę.

Instrumenty

IDInstrumentu	Producent	OpisInstrumentu	<<inne kolumny>>
GUIT2201	Fender	Fender Stratocaster	...
MFX3349	Zoom	Player 2100 Multi-Effects	...
AMP1001	Marshall	JCM 2000 Tube Super Lead	...
AMP5590	Crate	VC60 Pro Tube Amp	...
SFX2227Dunlop	Dunlop	Cry Baby Wah-Wah	...
AMP2766Fender	Fender	Twin Reverb Reissue	...

Rysunek 2.4. Przykład nieoczywistej kolumny wieloczęściowej

Eliminowanie pól wielowartościowych

Rozwiązywanie problemów z kolumnami wieloczęściowymi wcale nie jest trudne, ale eliminowanie kolumn wielowartościowych może być nieco bardziej skomplikowane i wymagać większego nakładu pracy. Na szczęście identyfikacja kolumn wielowartościowych jest prosta. Niemal bez wyjątku dane przechowywane w tego rodzaju kolumnach zawierają przecinki, średniki albo inne znaki często używane w charakterze separatorów. Separatory służą do rozdzielania kolejnych wartości wewnątrz kolumny. Rysunek 2.5 przedstawia przykład tabeli z kolumną wielowartościową.

W tym przykładzie każdy pilot ma uprawnienia do latania różnymi samolotami. Wszystkie te uprawnienia są przechowywane w jednej kolumnie o nazwie Uprawnienia. Dane w tej kolumnie zostały jednak zapisane w bardzo kłopotliwy sposób, który może powodować te same problemy z integralnością co w przypadku kolumn wieloczęściowych.

Piloci

IDPilota	ImiePilota	NazwiskoPilota	DataZatrudnienia	Uprawnienia	<<inne kolumny>>
25100	Sam	Alborous	1994-07-11	727, 737, 757, MD80	...
25101	Jim	Wilson	1994-05-01	737, 747, 757	...
25102	David	Smith	1994-09-11	757, MD80, DC9	...
25103	Kathryn	Patterson	1994-07-11	727, 737, 747, 757	...
25104	Michael	Hernandez	1994-05-01	737, 757, DC10	...
25105	Kendra	Bonnicksen	1994-09-11	757, MD80, DC9	...

Rysunek 2.5. Tabela z kolumną wielowartościową

Jeśli uważnie przyjrzy się tym danym, przekonasz się, że za pomocą zapytania SQL trudno Ci będzie wykonywać operacje wyszukiwania i sortowania na podstawie tej kolumny. Zanim jednak rozwiążesz problem z kolumną wielowartościową w prawidłowy sposób, powinieneś przeanalizować prawdziwą zależność między nią a tabelą, w której została ona umieszczona.

Wartości w kolumnie wielowartościowej mogą pozostawać w związku wiele do wielu z każdym z wierszy w macierzystej tabeli: dowolna wartość z kolumny wielowartościowej może być powiązana z wieloma wierszami z tabeli macierzystej, a jeden wiersz z tabeli macierzystej może być powiązany z dowolną liczbą wartości w kolumnie wielowartościowej. Na przykład na rysunku 2.5 konkretne samoloty w polu *Uprawnienia* mogą być powiązane z wieloma pilotami (co należy rozumieć tak, że wielu pilotów ma licencję na dany model maszyny), a jeden pilot może być powiązany z wieloma samolotami z pola *Uprawnienia* (dany pilot może mieć licencje na wiele maszyn). Tego rodzaju zależność wiele do wielu należy potraktować tak samo jak w przypadku innych związków tego typu — utworzyć dla niej tabelę łączącą.

Taką tabelę łączącą można utworzyć przy użyciu kolumny wielowartościowej oraz *kopii* kolumny klucza głównego z tabeli macierzystej — te dwa elementy staną się podstawą nowej tabeli. Nadaj tej tabeli odpowiednią nazwę i obie kolumny oznacz jako złożony klucz główny. (W tym przypadku każdy wiersz w nowej tabeli będzie jednoznacznie identyfikowany przez kombinację wartości z obydwu kolumn). Teraz możesz powiązać wartości obydwu kolumn z tabeli łączącej z odpowiednimi tabelami za pośrednictwem relacji jeden do jednego. Rysunek 2.6 ilustruje przykład takiego rozwiązania na podstawie tabeli *Piloci* z rysunku 2.5.

Porównaj dane o Samie Alborous (IDPilota 25100) w starej tabeli *Piloci* i nowej tabeli *Uprawnienia_pilotow*. Znaczącą zaletą nowej tabeli łączącej jest fakt, że pozwala ona powiązać *dowolną* liczbę uprawnień z jednym pilotem. Znacznie łatwiejsze jest też teraz uzyskiwanie odpowiedzi na pewne pytania. Można na przykład określić, którzy piloci mają uprawnienia do latania boeingami 747, bądź pobrać listę uprawnień dla konkretnego pilota. Poza tym dane w tak zmienionej strukturze można łatwo i w dowolny sposób sortować bez skutków ubocznych.

Piloci

IDPilota	ImiePilota	NazwiskoPilota	DataZatrudnienia	<<inne kolumny>>
25100	Sam	Alborous	1994-07-11	...
25101	Jim	Wilson	1994-05-01	...
25102	David	Smith	1994-09-11	...
25103	Kathryn	Patterson	1994-07-11	...
25104	Michael	Hernandez	1994-05-01	...
25105	Kendra	Bonnicksen	1994-09-11	...

Uprawnienia_pilotow (tabela łącząca)

IDPilota	IDUprawnienia
25100	8102
25100	8103
25100	8105
25100	8106
25101	8103
25101	8104
25101	8105

Uprawnienia

IDUprawnienia	TypSamolotu	<<inne kolumny>>
8102	Boeing 727	...
8103	Boeing 737	...
8104	Boeing 747	...
8105	Boeing 757	...
8106	McDonnell Douglas MD80	...

Rysunek 2.6. Rozwiązanie problemu z kolumną wielowartościową przy użyciu tabeli łączącej

Uwaga. Niektóre systemy do zarządzania bazami danych — głównie Microsoft Office Access 2007 i jego nowsze wersje — umożliwiają jawne deklarowanie kolumn wielowartościowych. System realizuje jednak tę operację poprzez utworzenie ukrytego zestawu tabel, podobnego do tabeli łączącej pokazanej na rysunku 2.6. Szczerze mówiąc, wolę pracować z jawną strukturą tabel, zalecam więc tworzenie poprawnych struktur danych samemu, zamiast polegać na funkcjach dostępnych w systemie do obsługi baz danych.

Jeśli będziesz postępował zgodnie z procedurami opisanymi w tej części rozdziału, to kolumny w Twoich tabelach powinny być w doskonałej formie. Po uporaniu się z kolumnami możemy się zająć kolejnym etapem zadania: analizą struktury tabel.

Optimalizacja tabel

Tabele są podstawą wszystkich zapytań SQL. Wkrótce się przekonasz, że źle zaprojektowane tabele mogą się przyczyniać do problemów z integralnością danych i przysparzają trudności przy tworzeniu zapytań SQL obejmujących wiele tabel. To sprawia, że naprawdę warto zadbać o efektywną strukturę tabel, by pozyskiwanie potrzebnych danych było jak najłatwiejsze.

Odpowiednie dać rzeczy słowo (część druga)

W analogicznej części rozdziału poświęconej kolumnom dowiedziałeś się, jak ważne jest nadawanie kolumnom odpowiednich nazw i dlatego warto tę kwestię dogłębnie przemyśleć. Za chwilę przekonasz się, że to samo dotyczy tabel. Według definicji tabela powinna reprezentować jedno zagadnienie. Jeśli zawiera ona dane dotyczące różnych zagadnień, to należy ją podzielić na mniejsze tabele. Nazwa tabeli musi jasno odzwierciedlać jej temat. Enigmatyczna albo niejednoznaczna nazwa tabeli świadczy o tym, że jej struktura nie została dobrze przemyślana. Upewnij się, że nazwy Twoich tabel są poprawne, kierując się poniższymi zaleceniami.

- *Czy nazwa jest unikatowa i wystarczająco opisowa, by była zrozumiała dla całej Twojej organizacji?* Nadanie tabelom unikatowych nazw gwarantuje, że każda tabela w bazie danych będzie odzwierciedlała inne zagadnienie, a każdy użytkownik w organizacji będzie wiedział, do czego ona służy. Wybranie unikatowej i zarazem opisowej nazwy wymaga trochę pracy, ale na dłuższą metę jest warte zachodu.
- *Czy nazwa precyzyjnie, jasno i jednoznacznie odzwierciedla temat tabeli?* Jeśli nazwa tabeli jest niejasna albo wieloznaczna, to można z dużym prawdopodobieństwem założyć, że tabela ta reprezentuje kilka zagadnień. Niejednoznaczna jest na przykład nazwa *Daty*. Trudno się domyślić, czego konkretnie dotyczą dane w takiej tabeli, jeśli nie ma się pod ręką jej opisu. Powiedzmy, że tabela *Daty* znajduje się w bazie danych agencji organizującej imprezy rozrywkowe. Po uważniejszej analizie jej zawartości zauważasz, że zawiera ona daty spotkań z klientami i daty rezerwacji związane z występami wykonawców współpracujących z agencją. To oznacza, że tabela ta zawiera informacje o dwóch różnych sprawach. Taki problem można rozwiązać poprzez podzielenie tabeli na dwie nowe i nadanie każdej z nich odpowiedniej nazwy, na przykład *Daty_spotkan* i *Daty_wystepow*.
- *Czy nazwa zawiera słowa opisujące fizyczne właściwości danych?* Unikaj używania słów takich jak *Plik*, *Rekord* albo *Tabela* w nazwach tabel, ponieważ wprowadzają one zamieszanie. Nazwa tabeli zawierająca tego rodzaju określenia zapewne reprezentuje kilka różnych zagadnień. Weźmy na przykład nazwę *Rekordy_pracownikow*. Pozornie nie budzi ona zastrzeżeń.

Ale jeśli zastanowisz się, co powinien zawierać wiersz pracownika, uświadomisz sobie, że taka nazwa może powodować komplikacje. Zawiera ona słowo, którego należy zdecydowanie unikać, i nie wyjaśnia, jaki rodzaj informacji został zgromadzony w tabeli: dane teleadresowe pracowników, ich funkcje w działach firmy czy może lista płac. Biorąc to pod uwagę, można podzielić oryginalną tabelę (Rekordy_pracowników) na trzy nowe, po jednej dla każdego z wymienionych zagadnień.

- *Czy użyłeś akronimu albo skrótu jako nazwy tabeli?* Jeśli odpowiedź brzmi „tak”, to od razu zmień nazwę! Skróty rzadko dobrze oddają tematykę tabeli, a akronimy są na ogół trudne do rozszyfrowania. Przypuśćmy, że w bazie danych Twojej firmy istnieje tabela o nazwie KB. Jak się domyślić, co ta tabela reprezentuje, bez znajomości znaczenia tych liter? Odgadnięcie roli takiej tabeli wcale nie jest proste. Co więcej, taka tabela różnym działom firmy może się kojarzyć z zupełnie innymi rzeczami. (A to jeszcze gorzej). Pracownicy z działu PR mogą sądzić, że tabela ta zawiera Kontakty_biznesowe, administratorzy mogą wyjść z założenia, że to pewnie Konfiguracja_bazy, zaś specje od zabezpieczeń mogą być przekonani, że znajdują w niej Kody_bezpieczeństwa. Ten przykład dobitnie dowodzi, dlaczego lepiej unikać skrótów i akronimów w nazwach tabel.
- *Czy użyłeś nazwy, która pośrednio lub bezpośrednio odwołuje się do więcej niż jednego tematu?* Jest to jeden z częstszych błędów przy nazywaniu tabel, który zarazem dość łatwo wychwycić. Tego rodzaju nazwy zwykle zawierają słowa *i* albo *lub* oraz znaki takie jak ukośnik (\), myślnik (-) albo ampersand (&). Przykładami takich nazw są choćby Infrastruktura\Budynek albo Pion lub Dział. Jeśli nazwałeś tabelę w taki sposób, musisz sprecyzować, czy rzeczywiście odzwierciedla ona więcej niż jeden temat. Jeśli tak jest w istocie, rozdziel ją na mniejsze tabele i nadaj im odpowiednie nazwy.

Uwaga. Przypominam, że standard SQL definiuje prawidłowy *identyfikator zwykły* jako nazwę zaczynającą się od litery, zawierającą tylko litery, cyfry oraz znak podkreślenia. Spacje *nie* są dozwolone. Standard ten przewiduje także użycie nazw w postaci *identyfikatorów z ogranicznikami* — takie nazwy są ujęte w podwójny cudzysłów, muszą zaczynać się od litery i mogą zawierać litery, cyfry, znaki podkreślenia, spacje oraz znaki specjalne z pewnego ściśle określonego zbioru. W odniesieniu do nazw tabel zalecam jednak używanie tylko pierwszej metody tworzenia identyfikatorów, ponieważ wiele implementacji SQL obsługuje wyłącznie identyfikatory zwykłe.

Po wstępnym przeanalizowaniu nazw tabel masz przed sobą jeszcze tylko jedno zadanie: przyjrzyj się im ponownie i upewnij się, że użyłeś liczby mnogiej. Nazywanie tabel w liczbie mnogiej jest zalecane, ponieważ przechowują one *zbiór wystąpień* zagadnienia, któremu

są poświęcone. Na przykład tabela *Pracownicy* zawiera dane nie o jednym, ale o wielu pracownikach. Zastosowanie liczby mnogiej ułatwia też odróżnienie nazwy tabeli od nazwy kolumny.

Uwaga. Zalecenie użycia liczby mnogiej w nazwach tabel jest szczególnie istotne podczas konstruowania logicznej struktury bazy danych. Takie rozwiązanie bardzo ułatwia odróżnienie nazw tabel od nazw kolumn, zwłaszcza jeśli wyświetlasz je na rzutniku albo wypiszesz mazakiem na białej tablicy w sali konferencyjnej.

Należy jednak pamiętać, że przy implementowaniu bazy — przez Ciebie albo programistę odpowiedzialnego za obsługę systemu — w konkretnej aplikacji RDBMS nazwy tabel mogą ulec pewnym modyfikacjom. Ostateczna postać nazw powinna być zgodna z konwencją, której przestrzegają programiści pracujący z danym programem RDBMS.

Zapewnianie prawidłowej struktury

Po przeanalizowaniu kwestii nazw skupmy się na strukturze tabel. To bardzo ważne, by tabele były poprawnie skonstruowane, gdyż dzięki temu możesz efektywniej przechowywać dane i pozyskiwać precyzyjne informacje. Czas poświęcony na poprawne opracowanie struktur tabel opłaci Ci się z nawiązką przy tworzeniu złożonych zapytań SQL, odwołujących się do wielu tabel. Użyj poniższej listy, aby zweryfikować poprawność strukturalną tabel.

- *Upewnij się, że dana tabela reprezentuje tylko jedno zagadnienie.* Tak, zdaję sobie sprawę, że pisałem o tym już kilkakrotnie, ale jest to naprawdę aż tak ważne. Pewność, że każda tabela odpowiada tylko jednemu zagadnieniu, znacznie zmniejsza ryzyko potencjalnych problemów z integralnością danych. Przypominam też, że tematem tabeli może być obiekt albo zdarzenie. Przez „obiekt” rozumiem coś namacalnego, na przykład pracowników, dostawców, maszyny, budynki, działy firmy itp., zaś „zdarzenie” jest czymś, co nastąpiło w określonym czasie i ma pewne właściwości, które chciałbyś odnotować. Dobrym przykładem takiego zdarzenia, które każdemu łatwo sobie wyobrazić, jest wizyta u lekarza. Choć sama wizyta jako taka nie jest „namacalna”, to ma pewne właściwości, które warto zarejestrować, takie jak data wizyty, godzina, ciśnienie krwi i temperatura ciała pacjenta.
- *Upewnij się, że każda tabela ma klucz główny.* W każdej tabeli należy koniecznie zdefiniować klucz główny. Trzeba to zrobić z dwóch powodów. Po pierwsze, klucz główny jednoznacznie identyfikuje każdy wiersz w tabeli, po drugie zaś, służy on do definiowania związków między tabelami. Jeśli nie zdefiniujesz klucza głównego we wszystkich tabelach, to na pewnym etapie napotkasz problemy z integralnością danych, a także z realizacją niektórych zapytań SQL, obejmujących wiele tabel. W dalszej części tego rozdziału poznasz kilka wskazówek dotyczących prawidłowego definiowania kluczy głównych.

- *Upewnij się, że tabela nie zawiera kolumn wieloczęściowych albo wielowartościowych.* Teoretycznie tego rodzaju problemy powinny być wyeliminowane podczas analizowania struktury kolumn. Niemniej jednak warto raz jeszcze przyjrzeć się tabeli pod tym kątem, aby mieć absolutną pewność, że pozbyłeś się wszelkich kolumn wieloczęściowych i wielowartościowych.
- *Upewnij się, że w tabeli nie ma kolumn obliczeniowych.* Nawet jeśli masz wrażenie, że w bieżącej strukturze tabel nie ma kolumn obliczeniowych, to podczas ich optymalizowania jedna czy dwie mogły umknąć Twojej uwadze. To dobra okazja, by przyjrzeć się strukturze tabeli jeszcze raz i usunąć dowolne kolumny obliczeniowe, które przegapiłeś.
- *Upewnij się, że w tabeli nie ma zbędnych, powtarzających się kolumn.* Jedną z zasadniczych cech źle zaprojektowanej tabeli jest umieszczenie w niej kolumn powtarzających się w innych tabelach. Do powielania kolumn między tabelami mogą skłaniać następujące dwa powody: 1) chęć zamieszczenia informacji pomocniczej lub 2) chęć uwzględnienia wielu wystąpień danego rodzaju wartości. Zapewne pamiętasz o wspomnianym wcześniej ryzyku powielania danych w kolumnach TelefonDomowy, TelefonFirmowy i TelefonKomorkowy. Duplikaty kolumn przysparzają rozmaitych problemów podczas pracy z danymi i prób pozyskiwania informacji z tabel. Przyjrzyjmy się, jak poradzić sobie z powtarzającymi się kolumnami.

Usuwanie zbędnych, powtarzających się kolumn

Chyba najtrudniejszym aspektem opracowania poprawnej struktury bazy jest rozwiązanie problemu z duplikatami kolumn. Oto dwa przykłady, które demonstrują właściwy sposób korygowania tabel, w których znajdują się powtarzające się kolumny.

Rysunek 2.7 przedstawia przykładową tabelę zawierającą duplikaty kolumn, w których znajdują się informacje pomocnicze.

W tym przypadku kolumny ImiePracownika i NazwiskoPracownika znajdują się w tabeli Zajecia po to, by osoba przeglądająca tę tabelę mogła zobaczyć imię i nazwisko wykładowcy prowadzącego dane zajęcia. Kolumny te są niepotrzebne ze względu na istniejącą relację jeden do wielu między tabelami Zajecia i Pracownicy. (Jeden wykładowca może prowadzić dowolną liczbę zajęć, ale dane zajęcia prowadzi jeden, konkretny wykładowca). Za utworzenie relacji między tymi kolumnami odpowiada kolumna IDPracownika, zaś relacja ta umożliwia wyświetlanie danych z obu tabel jednocześnie przy użyciu odpowiedniego zapytania SQL. Mając to na uwadze, możemy bezpiecznie usunąć kolumnę ImiePracownika i NazwiskoPracownika z tabeli Zajecia, bez ryzyka efektów ubocznych. Rysunek 2.8 przedstawia skorygowaną strukturę tabeli Zajecia.

Pracownicy

IDPracownika	ImiePracownika	NazwiskoPracownika	AdresPracownika	MiastoPracownika	StanZamPracownika	<<inne kolumny>>
98014	Peter	Brehm	722 Moss Bay Blvd.	Kirkland	WA	...
98019	Mariya	Sergienko	901 Pine Avenue	Portland	OR	...
98020	Jim	Glynn	13920 S.E. 40th Street	Bellevue	WA	...
98021	Tim	Smith	30301 166th Ave. N.E.	Seattle	WA	...
98022	Carol	Viescas	722 Moss Bay Blvd.	Kirkland	WA	...
98023	Alaina	Hallmark	Route 2, Box 203 B	Woodinville	WA	...

Te kolumny są zbędne

Zajęcia

IDZajec	TematZajec	IDSali	IDPracownika	NazwiskoPracownika	ImiePracownika	<<inne kolumny>>
1031	Historia sztuki	1231	98014	Brehm	Peter	...
1030	Historia sztuki	1231	98014	Brehm	Peter	...
2213	Podstawy biologii	1532	98021	Smith	Tim	...
2005	Chemia	1515	98019	Sergienko	Mariya	...
2001	Chemia	1519	98023	Hallmark	Alaina	...
1006	Rysunek	1627	98020	Glynn	Jim	...
2907	Algebra	3445	98022	Viescas	Carol	...

Rysunek 2.7. Tabela z powielonymi kolumnami, dodanymi tylko w celach poglądowych

Pracownicy

IDPracownika	ImiePracownika	NazwiskoPracownika	AdresPracownika	MiastoPracownika	StanZamPracownika	<<inne kolumny>>
98014	Peter	Brehm	722 Moss Bay Blvd.	Kirkland	WA	...
98019	Mariya	Sergienko	901 Pine Avenue	Portland	OR	...
98020	Jim	Glynn	13920 S.E. 40th Street	Bellevue	WA	...
98021	Tim	Smith	30301-166th Ave. N.E.	Seattle	WA	...
98022	Carol	Viescas	722 Moss Bay Blvd.	Kirkland	WA	...
98023	Alaina	Hallmark	Route 2, Box 203 B	Woodinville	WA	...

Zajęcia

IDZajec	TematZajec	IDSali	IDPracownika	<<inne kolumny>>
1031	Historia sztuki	1231	98014	...
1030	Historia sztuki	1231	98014	...
2213	Podstawy biologii	1532	98021	...
2005	Chemia	1515	98019	...
2001	Chemia	1519	98023	...
1006	Rysunek	1627	98020	...
2907	Algebra	3445	98022	...

Rysunek 2.8. Rozwiązanie problemu z powtarzającymi się, poglądowymi kolumnami

Pozostawienie zbędnych kolumn w tabeli automatycznie powoduje poważny problem z integralnością danych. Otóż przy takiej strukturze trzeba zadbać o to, by wartości w kolumnach NazwiskoPracownika i ImiePracownika w tabeli Zajecia były zawsze zgodne z ich odpowiednikami w tabeli Pracownicy. Przypuśćmy na przykład, że pewna nauczycielka wychodzi za mąż i decyduje się przyjąć nowe nazwisko, którym odąd będzie się posługiwać. Wówczas nie tylko musisz wprowadzić odpowiednią zmianę w jej wierszu w tabeli Pracownicy, ale też poprawić wszystkie wystąpienia jej nazwiska w tabeli Zajecia. Owszem, jest to wykonalne (przynajmniej z technicznego punktu widzenia), ale wymaga zbędnego nakładu pracy. Ponadto jednym z głównych założeń używania relacyjnej bazy danych jest możliwość przechowywania danej informacji tylko w jednym miejscu. (Jedynym wyjątkiem jest użycie kolumny do zdefiniowania związku między dwiema tabelami). Jak zwykle w takich przypadkach najlepszym wyjściem jest usunięcie wszystkich powtarzających się kolumn z tabel w bazie danych.

Rysunek 2.9 ilustruje inny typowy przykład tabeli zawierającej duplikaty kolumn. Ten przykład przedstawia sytuację, w której powtarzające się kolumny zostały błędnie użyte do określenia wielu wystąpień konkretnego typu wartości. W tym przypadku mamy do czynienia z trzema kolumnami o nazwie Komisja, które zostały użyte do zapisywania nazw komisji, w których uczestniczą różni pracownicy.

Pracownicy

IDPracownika	NazwiskoPracownika	ImiePracownika	Komisja1	Komisja2	Komisja3	<<inne kolumny>>
7004	Gehring	Darren	ds. rozwoju			...
7005	Kennedy	John	ISO 9000	ds. bezpieczeństwa		...
7006	Thompson	Sarah	ds. bezpieczeństwa	ISO 9000	ds. rozwoju	...
7007	Wilson	Jim				...
7008	Seidel	Manuela	ISO 9000			...
7009	Smith	David	ds. rozwoju	ds. bezpieczeństwa	ISO 9000	...
7010	Patterson	Neil				...
7011	Viescas	Michael	ISO 9000	ds. rozwoju	ds. bezpieczeństwa	...

Rysunek 2.9. Tabela z powtarzającymi się kolumnami użytymi w celu odnotowania wielu wystąpień danego typu wartości

Nietrudno się domyślić, w jakich przypadkach te powtarzające się kolumny mogą rodzić komplikacje. Pierwszy problem dotyczy liczby pól Komisja umieszczonych w tabeli. A co będzie, jeśli kilku pracowników zacznie udzielać się w czterech komisjach? A skoro już o tym mowa, to jaka liczba kolumn Komisja zaspokoiliby przyszłe potrzeby bazy? Okazuje się, że jeśli kilku pracowników brałoby udział w więcej niż trzech komisjach, tabelę Pracownicy trzeba byłoby rozbudować o kolejne kolumny Komisja.

Drugi problem dotyczy pozyskiwania informacji z tej tabeli. W jaki sposób wybrać z niej tylko tych pracowników, którzy aktualnie biorą udział w pracach komisji ISO 9000? Nie jest to niemożliwe, ale pozyskanie takiej informacji byłoby dość kłopotliwe.

Aby prawidłowo odpowiedzieć na to pytanie, trzeba byłoby wykonać trzy osobne zapytania (albo zdefiniować kryteria wyszukiwania, które umożliwią przeszukanie zawartości trzech osobnych kolumn), ponieważ nie ma pewności, w której z kolumn Komisja znajduje się wartość ISO 9000. To zaś oznacza większy nakład czasu i pracy, niż to konieczne.

Trzeci problem dotyczy sortowania danych. W zaistniałej sytuacji nie da się posortować danych względem komisji i nie ma też sposobu na eleganckie wyświetlenie nazw komisji w kolejności alfabetycznej. Choć pozornie są to mało istotne przeszkody, to przy próbach pozyskania ogólnych i w jakiś sposób uporządkowanych informacji na podstawie danych z tej tabeli mogą one okazać się bardzo irytujące.

Jeśli uważnie przyjrzałeś się tabeli Pracownicy na rysunku 2.9, to zapewne zwróciłeś uwagę na fakt, że między pracownikami a komisjami, do których należą, występuje związek wiele do wielu. Jeden pracownik może należeć do dowolnej liczby komisji, a jedna komisja może się składać z dowolnej liczby pracowników. To zaś oznacza, że problem z powtarzającymi się kolumnami można rozwiązać w podobny sposób jak w przypadku dowolnej innej relacji wiele do wielu — przez utworzenie tabeli łączącej. W przypadku tabeli Pracownicy tabelę łączącą można utworzyć na podstawie kopii klucza głównego (IDPracownika) oraz jednej kolumny o nazwie Komisja. Tak otrzymanej tabeli należy nadać właściwą nazwę, na przykład Czlonkowie_komisji, obydwie umieszczone w niej kolumny — IDPracownika oraz Komisja — zdefiniować jako złożony klucz główny, usunąć numerowane kolumny Komisja... z tabeli Pracownicy — i gotowe. (O kluczach głównych przeczytasz w dalszej części tego rozdziału). Rysunek 2.10 przedstawia poprawioną tabelę Pracownicy oraz nową tabelę Czlonkowie_komisji.

Pracownicy

IDPracownika	NazwiskoPracownika	ImiePracownika	MiastoPracownika	<<Inne kolumny>>
7004	Gehring	Darren	Chico	...
7005	Kennedy	John	Portland	...
7006	Thompson	Sarah	Lubbock	...
7007	Wilson	Jim	Salem	...
7008	Seidel	Manuela	Medford	...
7009	Smith	David	Fremont	...
7010	Patterson	Neil	San Diego	...
7011	Viascas	Michael	Redmond	...

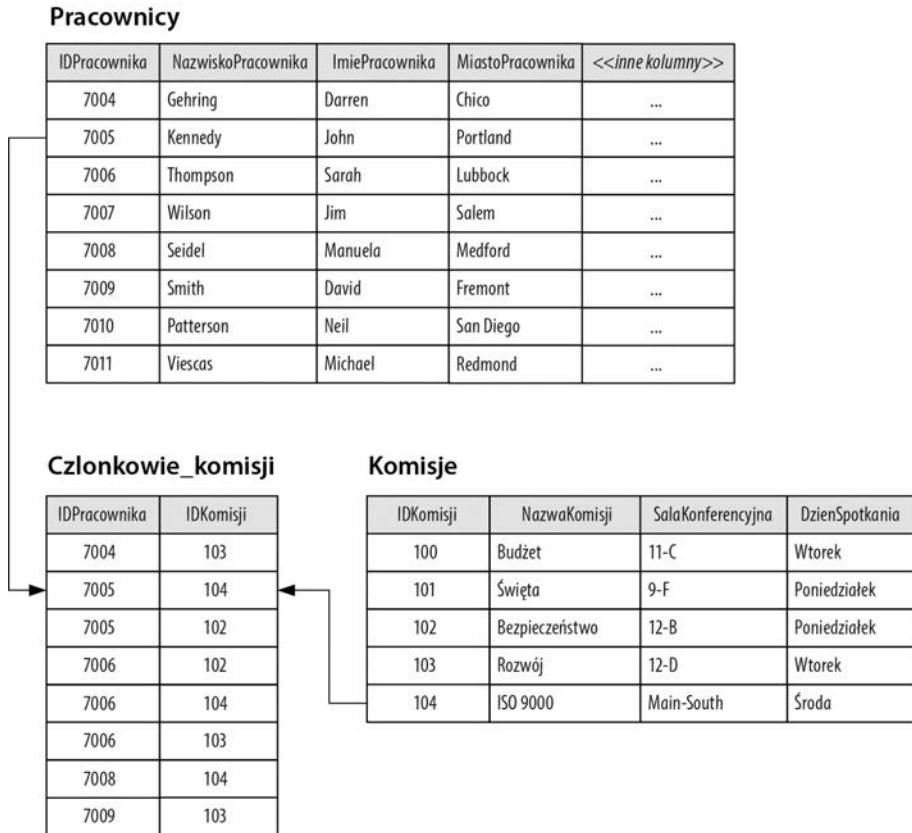
Czlonkowie_komisji

IDPracownika	Komisja
7004	ds. rozwoju
7005	ISO 9000
7005	ds. bezpieczeństwa
7006	ds. bezpieczeństwa
7006	ISO 9000
7006	ds. rozwoju
7008	ISO 9000
7009	ds. rozwoju

Rysunek 2.10. Poprawiona tabela Pracownicy oraz nowa tabela Czlonkowie_komisji

Problem z powtarzającymi się kolumnami, które znajdowały się w oryginalnej tabeli Pracownicy, został rozwiązany, ale to jeszcze nie koniec. Pamiętając o fakcie, że między pracownikami a komisjami, do których oni należą, istnieje związek wiele do wielu, mógłbyś zadać słuszne pytanie: „a gdzie jest tabela Komisje?”. Nie ma takiej... na razie! Całkiem możliwe, że komisje mają pewne cechy, które warto odnotowywać, na przykład nazwę sali, w której są organizowane spotkania, albo dzień tygodnia, w którym te

spotkania się odbywają. W takim przypadku dobrze byłoby utworzyć tabelę Komisje, która zawierałaby pola takie jak IDKomisji, NazwaKomisji, SalaKonferencyjna i DzieńSpotkania. Po utworzeniu takiej tabeli kolumnę Komisja w tabeli Członkowie_komisji można będzie zastąpić kolumną IDKomisji z nowej tabeli Komisje. Ostateczna wersja tej struktury została pokazana na rysunku 2.11.

Rysunek 2.11. Ostateczna struktura tabel Pracownicy, Członkowie_komisji i Komisje

Opracowanie tabel w podany sposób ma konkretne zalety, choćby z tego względu, że umożliwi powiązanie jednego pracownika z dowolną liczbą komisji, jak również jednej komisji z dowolną liczbą pracowników. Za pomocą zapytania SQL możesz wyświetlić informacje zaczerpnięte ze wszystkich trzech tabel.

Wróćmy do wspomnianego wcześniej problemu dotyczącego wielu, choć niejednokowo nazwanych kolumn, które ewentualnie mogą być duplikatami. Weźmy na przykład tabelę pokazaną na rysunku 2.12.

Pracownicy

IDPracownika	NazwiskoPracownika	ImiePracownika	MiastoPracownika	TelDomPracownika	TelSluzbPracownika	TelKomPracownika	<<Inne kolumny>>
7004	Gehring	Darren	Chico	555-1234	556-1234	889-1234	...
7005	Kennedy	John	Portland	555-2345	556-2345	889-2345	...
7006	Thompson	Sarah	Lubbock	555-3456	556-3456	889-3456	...
7007	Wilson	Jim	Salem	555-4567	556-4567		...
7008	Seidel	Manuela	Medford		556-5678	889-5678	...
7009	Smith	David	Fremont	555-5689	556-5689	889-6789	...
7010	Patterson	Neil	San Diego	555-7890	556-7890	889-7890	...
7011	Viescas	Michael	Redmond	555-4321	555-4321		...

Rysunek 2.12. Powtarzające się numery telefonów w kolumnach tabeli Pracownicy

Jaki potencjalny problem dostrzegasz? Przede wszystkim, jeśli pracownik nie ma któregoś rodzaju telefonu, w tabeli marnuje się miejsce. Jest jednak jeszcze większy problem. Domyślasz się jaki? Pomyśl, co należałoby zrobić w sytuacji, gdyby któryś z pracowników miał dwa numery domowe albo osobny numer faksu? A co, jeśli najważniejsi pracownicy mają nie tylko prywatną komórkę, ale też służbową? Rozwiązanie polega na utworzeniu osobnej tabeli Numery_Telefonow i powiązaniu jej z tabelą Pracownicy w sposób pokazany na rysunku 2.13.

Dzięki takiemu projektowi można zapisać dowolną liczbę numerów telefonów każdego pracownika. Jeśli musiałbym wprowadzić nowy typ telefonu, wystarczyłoby zdefiniować odpowiednią wartość w kolumnie TypTelefonu. Zauważ, że w tym przypadku nie marnujemy miejsca w tabeli na nieistniejący numer telefonu domowego pracownika o identyfikatorze 7008 — w tabeli po prostu nie ma wiersza z takim numerem. Zauważ też, że każdy wiersz w tabeli Numery_Telefonow zawiera pole IDTelefonu z unikatową wartością. Więcej informacji o roli unikatowego identyfikatora wiersza znajdziesz w następnym podrozdziale.

Powoli zbliżamy się do końca procesu optymalizowania struktury tabel. Ostatnie zadanie będzie polegało na sprawdzeniu, czy każdy wiersz w tabeli można jednoznacznie zidentyfikować i czy sama tabela może być jednoznacznie zidentyfikowana w ramach całej bazy danych.

Identyfikacja to klucz

W rozdziale 1. „Co to znaczy »relacyjna«?” dowiedziałeś się, że klucz główny jest jednym z najważniejszych kluczy w tabeli, ponieważ pozwala on na zidentyfikowanie każdego wiersza w tabeli, jak również identyfikuje samą tabelę w bazie danych. Klucz tego rodzaju pozwala też na ustanowienie związku między dwiema tabelami. Doprawdy trudno przecenić rolę kluczy głównych — każda tabela w Twojej bazie powinna zawierać taki klucz!

Z definicji klucz główny jest kolumną albo grupą kolumn jednoznacznie identyfikującą każdy wiersz w tabeli. Klucz główny składający się z jednej kolumny jest nazywany *kluczem głównym prostym* (albo zwyczajnie kluczem głównym). Klucz główny składający się z dwóch

Pracownicy

IDpracownika	NazwiskoPracownika	ImiePracownika	MiastoPracownika	<<inne kolumny>>
7004	Gehring	Darren	Chico	...
7005	Kennedy	John	Portland	...
7006	Thompson	Sarah	Lubbock	...
7007	Wilson	Jim	Salem	...
7008	Seidel	Manuela	Medford	...
7009	Smith	David	Fremont	...
7010	Patterson	Neil	San Diego	...
7011	Viescas	Michael	Redmond	...

Numery_Telefonow

IDpracownika	IDTelefonu	TypTelefonu	NumerTelefonu
7004	1	Domowy	555-1234
7005	2	Domowy	555-2345
7006	3	Domowy	555-3456
7007	4	Domowy	555-4567
7009	5	Domowy	555-5678
7010	6	Domowy	555-7890
7011	7	Domowy	555-4321
7004	8	Służbowy	555-1234

Rysunek 2.13. Rozwiązanie problemu z numerami telefonów za pomocą osobnej tabeli tematycznej

lub większej liczby kolumn nazywa się *kluczem głównym złożonym*. Zawsze gdy to tylko możliwe, należy definiować klucze główne proste, ponieważ tworzenie związków za ich pomocą jest bardziej efektywne i łatwiejsze. Klucze złożonych należy używać tam, gdzie to konieczne, na przykład przy tworzeniu i definiowaniu tabeli łączącej.

Do utworzenia klucza głównego może posłużyć dowolna kolumna lub kombinacja kolumn spełniająca podane niżej kryteria. Jeśli kolumna lub kolumny, jakich zamierzasz użyć w roli klucza głównego, nie spełniają *wszystkich* podanych kryteriów, to użyj innej kolumny lub zdefiniuj nową, która będzie pełniła funkcję klucza głównego tabeli. Poświęć teraz trochę czasu i na podstawie poniższej listy określ, czy wszystkie klucze główne w Twojej bazie danych zostały prawidłowo zdefiniowane.

- *Czy kolumny klucza w sposób jednoznaczny identyfikują dowolny wiersz w tabeli?* Każdy wiersz w tabeli reprezentuje pewne wystąpienie tematu tej tabeli. Dobry klucz główny gwarantuje możliwość zidentyfikowania lub odwołania się do

każdego wiersza z tej tabeli z poziomu innych tabel w bazie danych. Pomaga on też w uniknięciu duplikowania wierszy w tabeli.

- *Czy wybrana kolumna lub kombinacja kolumn zawiera unikatowe wartości?* Dopóki wartości klucza głównego są unikatowe, masz możliwość sprawdzenia, że w tabeli nie ma powtarzających się wierszy.
- *Czy wybrane kolumny będą mogły zawierać nieznane wartości?* To bardzo ważne pytanie, ponieważ klucz główny nie może zawierać nieznanymi wartości. Kolumnę, co do której zachodzi najlżejsze podejrzenie, że mogą się w niej kiedyś znaleźć niesprecyzowane wartości, należy od razu zdyskwalifikować.
- *Czy wartość wybranych kolumn może być opcjonalna?* Jeśli odpowiedź brzmi tak, to nie należy używać takich kolumn w charakterze klucza głównego. Opcjonalna wartość kolumny oznacza, że na pewnym etapie mogą się w niej pojawić nieznane wartości, a zgodnie z tym, o czym przeczytałeś w poprzednim punkcie, klucz główny nie może takich wartości zawierać.
- *Czy jest to kolumna wieloczęściowa?* Dobrze jest zadać sobie to pytanie, choć na tym etapie pracy powinieneś już wyeliminować z bazy wszystkie kolumny wieloczęściowe. Jeśli jednak przypadkiem przegapiłeś tego rodzaju kolumnę, rozpraw się z nią od razu, a w charakterze klucza głównego użyj innej kolumny bądź zdefiniuj złożony klucz na podstawie kolumn otrzymanych po rozdzieleniu kolumny wieloczęściowej.
- *Czy wartości w wybranych kolumnach mogą kiedyś ulec zmianie?* Wartości w kolumnach klucza głównego powinny pozostać stałe. Nigdy nie należy zmieniać wartości w kolumnie klucza głównego; chyba że ma się wyjątkowy powód. Jeśli wartość kolumny może podlegać arbitralnym zmianom, to taka kolumna raczej nie będzie spełniała warunków podanych we wcześniejszych punktach listy.

Zgodnie z tym, o czym wspomniałem wcześniej, kolumna albo kombinacja kolumn muszą śpiewająco spełnić wszystkie warunki z powyższej listy, jeśli mają one być użyte w roli klucza głównego. Na rysunku 2.14 kolumna `IDPi1ota` jest kluczem głównym tabeli `Pi1oci`. Powstaje jednak pytanie: czy kolumna `IDPi1ota` spełnia wszystkie warunki z podanej listy? Jeśli tak, to taki klucz główny będzie prawidłowy, a jeśli nie, to kolumnę trzeba będzie zmodyfikować tak, by spełniała wszystkie podane warunki, lub utworzyć klucz główny na podstawie innej kolumny.

W istocie `IDPi1ota` jest prawidłowym kluczem głównym, gdyż spełnia wszystkie warunki z powyższej listy. Co jednak zrobić, jeśli w tabeli nie ma kolumny, której można byłoby użyć w charakterze klucza głównego? Weźmy na przykład tabelę `Pracownicy` z rysunku 2.15. Czy w tej tabeli istnieje kolumna, które może pełnić funkcję klucza głównego?

Piloci

IDPilota	ImiePilota	NazwiskoPilota	DataZatrudnienia	Funkcja	NumerKierPilota	TelefonPilota
25100	Sam	Alborous	1994-07-11	Kapitan	206	555-3982
25101	Jim	Wilson	1994-05-01	Kapitan	206	555-6657
25102	David	Smith	1994-09-11	Pierwszy oficer	915	555-1992
25103	Kathryn	Patterson	1994-07-11	Nawigator	972	555-8832
25104	Michael	Hernandez	1994-05-01	Nawigator	360	555-9901
25105	Kendra	Bonnicksen	1994-09-11	Kapitan	206	555-1106

Rysunek 2.14. Czy IDPilota jest dobrym kluczem głównym?

Pracownicy

NazwiskoPrac	ImiePrac	MiastoPrac	StanZamPrac	KodPocztPrac	NumKierPrac	TelefonPrac	DataZatr
Gehring	Darren	Chico	CA	95926			1998-12-31
Kennedy	John	Portland	OR	97208	503	555-2621	1998-05-01
Thompson	Sarah	Redmond	WA	98052	425	555-2626	1998-09-11
Wilson	Jim	Salem	OR				1998-12-27
Seidel	Manuela	Medford	OR	97501	541	555-2641	1998-05-01
Smith	David	Fremont	CA	94538	510	555-2646	1998-09-11
Patterson	Neil	San Diego	CA	92199	619	555-2541	1998-05-01
Viescas	Michael	Redmond	WA	98052	425	555-2511	1998-09-11
Viescas	David	Portland	OR	97207	503	555-2633	1998-10-15

Rysunek 2.15. Czy ta tabela ma klucz główny?

Jest oczywiste, że ta tabela nie zawiera kolumny (albo grupy kolumn), która może być użyta w roli klucza głównego. Z wyjątkiem kolumny TelefonPrac każda kolumna zawiera powtarzające się wartości, zaś w kolumnach KodPocztPrac, NumKierPrac i we wspomnianym TelefonPrac mogą się pojawić wartości nieznanne. Choć kuszące wydaje się użycie kombinacji kolumn NazwiskoPrac i ImiePrac, to nie ma gwarancji, że firma w przyszłości nie zatrudni kolejnej osoby o imieniu i nazwisku Jim Wilson albo David Smith. W tej sytuacji okazuje się, że w tej tabeli nie ma kolumny, której można byłoby użyć jako klucza głównego: wartość każdej z zawartych w niej kolumn może bowiem ulegać arbitralnym zmianom.

Co zrobić? Można byłoby się pokusić o użycie jakiegoś ogólnokrajowego numeru identyfikacyjnego, który posiada każdy pracownik, na przykład numeru ubezpieczenia albo PESEL. Istnieje jednak bardzo niewielkie (ale zawsze) ryzyko, że ten sam numer będą miały dwie osoby lub więcej. W razie takich wątpliwości rozwiązanie polega na utworzeniu sztucznego klucza głównego. Jest to arbitralna kolumna, którą należy zdefiniować i dodać do tabeli tylko po to, by można było używać jej jako klucza głównego. Zaletą dodania arbitralnych kolumn jest gwarancja spełnienia wszystkich warunków z wcześniejszej

listy. Po dodaniu kolumny do tabeli nadaj jej status klucza głównego — i gotowe! To naprawdę wystarczy. Rysunek 2.16 przedstawia tabelę Pracownicy z dodanym „sztucznym” kluczem głównym o nazwie IDPracownika.

Pracownicy

IDPracownika	NazwiskoPrac	ImiePrac	MiastoPrac	StanZamPrac	KodPocztPrac	<< inne kolumny >>
98001	Gehring	Darren	Chico	CA	95926	...
98002	Kennedy	John	Portland	OR	97208	...
98003	Thompson	Sarah	Redmond	WA	98052	...
98004	Wilson	Jim	Salem	OR		...
98005	Seidel	Manuela	Medford	OR	97501	...
98006	Smith	David	Fremont	CA	94538	...
98007	Patterson	Neil	SanDiego	CA	92199	...
98008	Viascas	Michael	Redmond	WA	98052	...
98009	Viascas	David	Portland	OR	97207	...

Rysunek 2.16. Tabela Pracownicy z dodanym sztucznym kluczem głównym

Uwaga. Choć sztuczne klucze główne są bardzo łatwym sposobem na rozwiązanie problemu, tak naprawdę nie gwarantują one, że dane w tabeli nie będą się powtarzać. Na przykład, jeśli ktoś doda nowy wiersz dla osoby o imieniu i nazwisku John Kennedy i nada temu wierszowi nową, unikatową wartość klucza IDPracownika, to skąd będzie wiadomo, że ten drugi John Kennedy nie jest tym samym co pracownik o numerze 98002, który już znajduje się w tabeli?

Rozwiązanie polega na wyposażeniu aplikacji w kod weryfikujący, który będzie wyszukiwał potencjalne duplikaty i ostrzegał użytkownika przed ich utworzeniem. W wielu systemach do obsługi baz danych istnieje możliwość napisania takiego kodu w postaci tzw. wyzwalacza (ang. *trigger*), uruchamianego za każdym razem, gdy jakiś wiersz ulegnie zmianie, zostanie dodany albo usunięty. Omówienie wyzwalaczy wykracza jednak daleko poza ramy materiału przedstawionego w tej książce. Więcej informacji na ich temat znajdziesz w dokumentacji do używanego systemu baz danych.

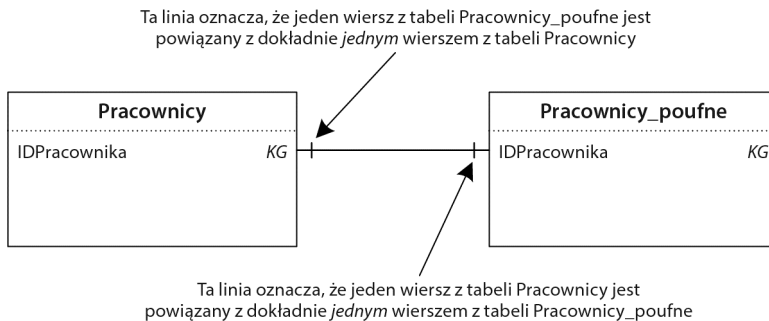
Na tym etapie zrobiłeś już wszystko, co było możliwe, by usprawnić i zoptymalizować strukturę tabel. Teraz zastanówmy się, jak zagwarantować poprawność związków między tabelami.

Definiowanie poprawnych zależności

W rozdziale 1. przeczytałeś o tym, że można mówić o związku między dwiema tabelami, jeśli wiersze w pierwszej tabeli są w jakiś sposób powiązane z wierszami w drugiej tabeli. Dowiedziałeś się też, że wyróżnia się trzy rodzaje takich zależności: jeden do jednego, jeden do wielu i wiele do wielu. Przeczytałeś też o tym, że każdą z tych zależności definiuje się w określony sposób. Wróćmy na chwilę do tych rozważań.

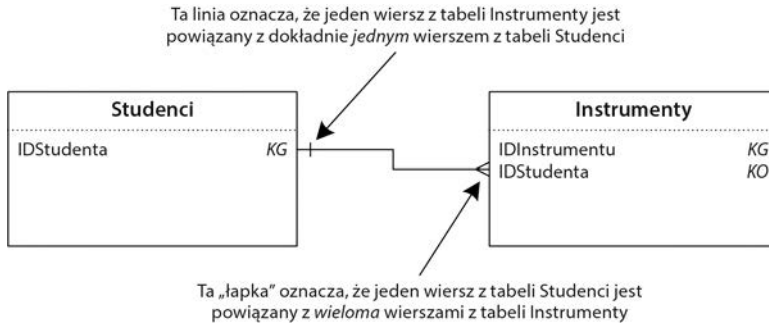
Uwaga. Symbole pokazane na diagramach w tej sekcji rozdziału zostały zaczerpnięte z metody kreślenia diagramów opisanej przez Mike'a Hernandeza w książce *Projektowanie baz danych dla każdego. Przewodnik krok po kroku* (wyd. III, Helion 2014). Zastosowałem ponadto symbol KG do oznaczenia kolumny klucza głównego, KO dla kolumny klucza obcego, zaś ZKG do oznaczenia kolumny stanowiącej jeden z elementów złożonego klucza głównego.

- **Związek jeden do jednego** definiuje się poprzez wzięcie klucza głównego z tabeli głównej i wstawienie go do tabeli drugorzędnej, w której staje się on kluczem obcym. Jest to szczególny rodzaj zależności, ponieważ w wielu przypadkach klucz obcy będzie zarazem pełnił funkcję klucza głównego tabeli podrzędnej. Rysunek 2.17 ilustruje sposób przedstawienia takiej relacji na diagramie.

Rysunek 2.17. Przedstawienie zależności jeden do jednego na diagramie

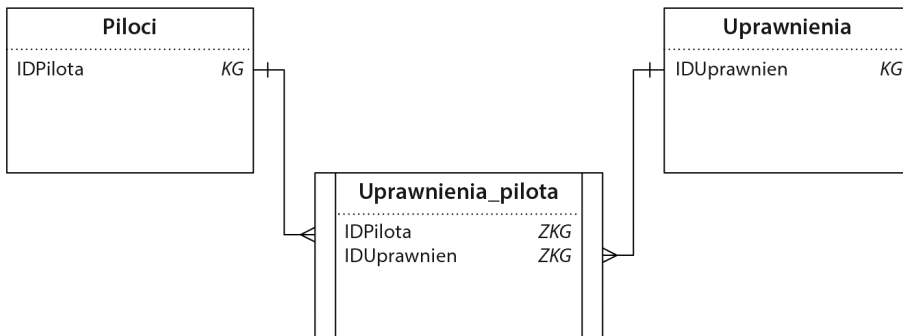
- **Związek jeden do wielu** definiuje się poprzez wzięcie klucza głównego z tabeli po stronie „jeden” i wstawienie go do tabeli po stronie „wiele”, gdzie staje się on kluczem obcym. Rysunek 2.18 ilustruje sposób przedstawienia takiej zależności na diagramie.

Rysunek 2.18. Przedstawienie zależności jeden do wielu na diagramie

- Związek **wiele do wielu** definiuje się przez utworzenie tabeli łączącej. Tabelę taką tworzy się na podstawie kopii kluczy głównych należących do każdej z powiązanych tabel. Kolumny te zwykle pełnią dwie odrębne funkcje: łącznie stanowią złożony klucz główny tabeli łączącej, zaś osobno są kluczami obcymi. Rysunek 2.19 ilustruje sposób przedstawienia takiej zależności na diagramie.

Relacja wiele do wielu jest zawsze definiowana przy użyciu *tabeli łączącej*. W tym przykładzie tabelą łączącą jest `Uprawnienia_pilota`. Jeden pilot może mieć dowolnie wiele uprawnień, a jeden rodzaj uprawnień można powiązać z dowolną liczbą pilotów

Rysunek 2.19. Przedstawienie zależności wiele do wielu na diagramie

Aby mieć pewność, że związki między tabelami w bazie danych są bez zarzutu, trzeba określić właściwości każdego z nich. Właściwości te będą decydowały o tym, co stanie się w przypadku usunięcia wiersza, jaką rolę dana tabela odgrywa w związku i w jakim stopniu w nim uczestniczy.

Należy zauważyć, że kolumny wykorzystane do połączenia dwóch tabel muszą być tego samego typu. Na przykład klucz główny typu *Int* (*Integer*) można połączyć tylko z kluczem obcym typu *Int*. Nie da się powiązać liczby z kolumną znakową albo datą. Jedynym wyjątkiem od tej reguły są klucze główne automatycznie generowane przez system baz danych, znane pod różnymi nazwami, w zależności od systemu (*AutoNumber*, *Ident* i *ty*,

Serial albo Auto_Increment). Każdy z tych kluczy ma określony typ danych numerycznych — w przypadku programu Microsoft Access jest to typ *Long Integer*, w większości pozostałych typ *Int* — który można łączyć z kolumnami typu numerycznego. Da się więc połączyć kolumnę *AutoNumber* w Accessie z kluczem obcym typu *Number* lub *Long Integer* w skojarzonej tabeli, a w systemie Microsoft SQL Server da się połączyć kolumnę typu *Identity* z kolumną typu *Int*.

Przed przystąpieniem do omówienia właściwości związków muszę wyraźnie podkreślić jedną rzecz: poniższe właściwości zostały wymienione w pewnej ogólnej, logicznej kolejności. Właściwości te są ważne, ponieważ decydują o integralności związków (w niektórych systemach baz danych nazywanej *integralnością referencyjną*). Sposób ich implementacji może jednak być różny w zależności od używanego programu bazodanowego. Aby określić, czy dane właściwości są obsługiwane przez Twój system baz danych i jak je skonfigurować, musisz sięgnąć do jego dokumentacji.

Definiowanie reguły usuwania

Reguła usuwania decyduje o tym, co dzieje się w chwili, gdy użytkownik postanowi usunąć wiersz z tabeli głównej pozostającej z inną tabelą w zależności jeden do jednego bądź wiersz z tabeli po stronie „jeden” ze związku jeden do wielu. Zdefiniowanie tej reguły pozwala uniknąć powstawania osieroconych wierszy. (*Osierocone wiersze* to te wiersze z tabeli drugorzędnej w związku jeden do jednego, które nie mają odpowiadających im wierszy z tabeli głównej, bądź wiersze z tabeli po stronie „wiele” w związku jeden do wielu, które nie mają odpowiadających im wierszy w tabeli po stronie „jeden”).

Dla danej zależności można zdefiniować jedną z dwóch reguł usuwania: *restrykcyjną* i *kaskadową*.

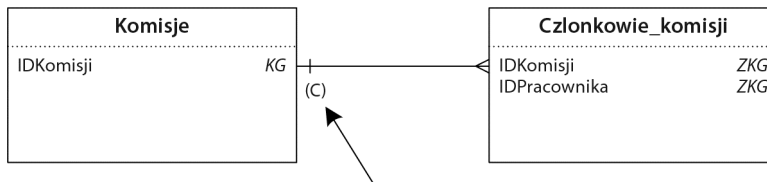
- Restrykcyjna reguła usuwania nie pozwala na usunięcie wskazanego wiersza, jeśli w tabeli drugorzędnej (w związku jeden do jednego) lub w tabeli po stronie „wiele” (w związku jeden do wielu) istnieją wiersze z nim powiązane. Wszelkie powiązane wiersze należy usunąć *przed* usunięciemżądanego wiersza. Tej reguły usuwania używa się na ogół bezwiednie. W systemach baz danych, które umożliwiają definiowanie reguł relacji, jest to zwykle opcja domyślna; w pozostałych — jedyna.
- Jeśli obowiązuje kaskadowa reguła usuwania, to skasowanie wiersza po stronie „jeden” zależności powoduje automatyczne usunięcie wszystkich powiązanych z nim wierszy w tabeli drugorzędnej (w związku jeden do jednego) lub z tabeli po stronie „wiele” (w związku jeden do wielu). Tej reguły należy używać z rozważą, bo może ona spowodować usunięcie wierszy, które tak naprawdę chciałeś zostawić! Nie wszystkie systemy baz danych obsługują kaskadową regułę usuwania.

Niezależnie od bieżącej reguły usuwania zawsze bardzo uważnie przyjrzyj się zależnościom w bazie danych, aby określić, która z nich będzie właściwsza. Aby ułatwić sobie podjęcie właściwej decyzji, zadaj sobie bardzo proste pytanie. Najpierw wybierz parę tabel, a potem zastanów się nad następującą kwestią: „Jeśli wiersz w [nazwa tabeli głównej] lub

po stronie „jeden”] zostanie usunięty, to czy powiązane z nim wiersze w [nazwa tabeli drugorzędnej lub po stronie „wiele”] również powinny zostać skasowane?”.

To pytanie zostało sformułowane w postaci ogólnej, aby ułatwić Ci zrozumienie jego idei. Aby zastosować je w praktyce, zastąp wyrażenia w nawiasach kwadratowych odpowiednimi nazwami tabel. Pytanie powinno wtedy wyglądać na przykład tak: „Jeśli wiersz w tabeli Komisje zostanie usunięty, to czy powiązane z nim wiersze w tabeli Czlonkowie_komisji również powinny zostać skasowane?”.

Jeśli odpowiedź na to pytanie brzmi „nie”, zastosuj restrykcyjną regułę usuwania. W przeciwnym razie zastosuj kaskadową regułę usuwania. W praktyce odpowiedź na to pytanie w dużej mierze zależy od sposobu wykorzystania danych przechowywanych w bazie. Właśnie z tego względu warto uważnie analizować zależności między tabelami i wybrać właściwą regułę. Rysunek 2.20 przedstawia sposób przedstawienia na diagramie reguły usuwania dla omawianej zależności. Zauważ, że reguła restrykcyjna jest oznaczana na diagramach symbolem (R), zaś kaskadowa symbolem (C).

Ten symbol oznacza, że powiązane wiersze z tabeli Czlonkowie_komisji zostaną usunięte w chwili skasowania wiersza z tabeli Komisje

Rysunek 2.20. Przedstawienie reguły usuwania dla tabel Komisje i Czlonkowie_komisji na diagramie

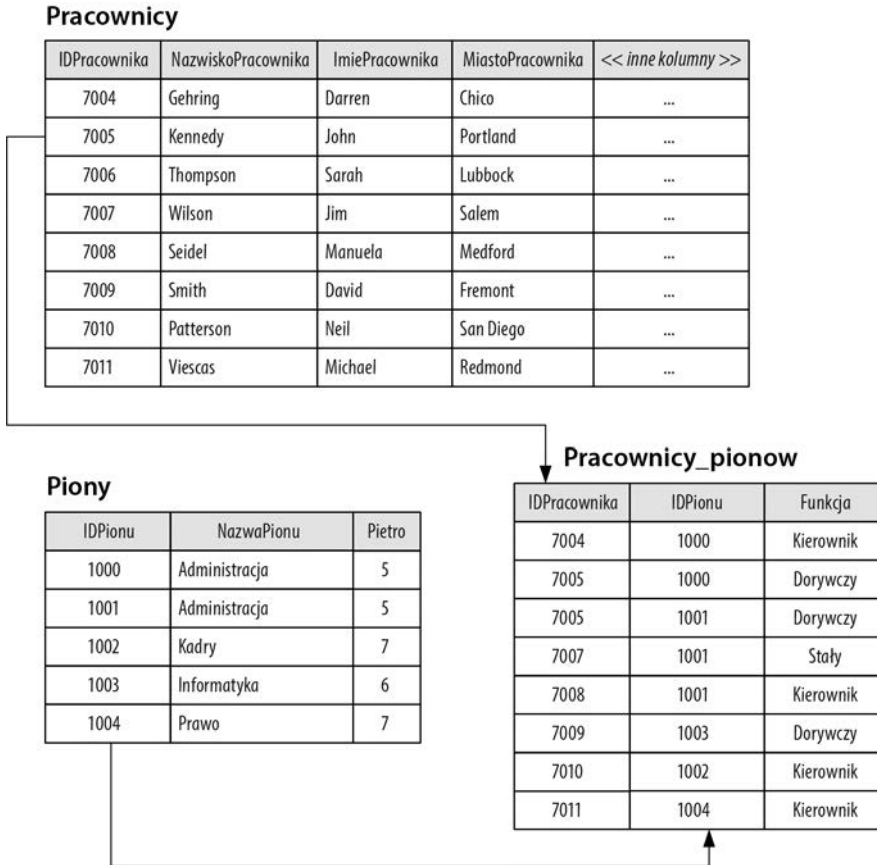
Definiowanie rodzaju uczestnictwa

Przy określaniu związku między dwiema tabelami należy wziąć pod uwagę fakt, że każda z nich bierze w nim udział w określony sposób. *Rodzaj uczestnictwa* przypisany do danej tabeli decyduje o tym, czy w tabeli tej musi istnieć wiersz, by można było wprowadzić wiersz do drugiej tabeli. Wyróżnia się dwa rodzaje uczestnictwa:

- **Obowiązkowy** — co najmniej jeden wiersz musi istnieć w danej tabeli, zanim wprowadzisz dowolny wiersz w drugiej tabeli.
- **Opcjonalny** — nie ma wymogu istnienia wierszy w danej tabeli, by można było wprowadzić dowolne wiersze w drugiej tabeli.

Rodzaj uczestnictwa, jaki wybierzesz dla dwóch tabel, jest uzależniony głównie od logiki biznesowej Twojej organizacji. Przyjmijmy na przykład, że pracujesz w dużej firmie składającej się z kilku pionów. Załóżmy też, że w bazie utworzonej dla tej firmy masz table Pracownicy, Piony i Pracownicy_pionow. Wszystkie informacje dotyczące pracownika znajdują się w tabeli Pracownicy, zaś wszystkie istotne informacje dotyczące pionów firmy znajdują się w tabeli Piony. Tabela Pracownicy_pionow jest tabelą łączącą, która umożliwia powiązanie

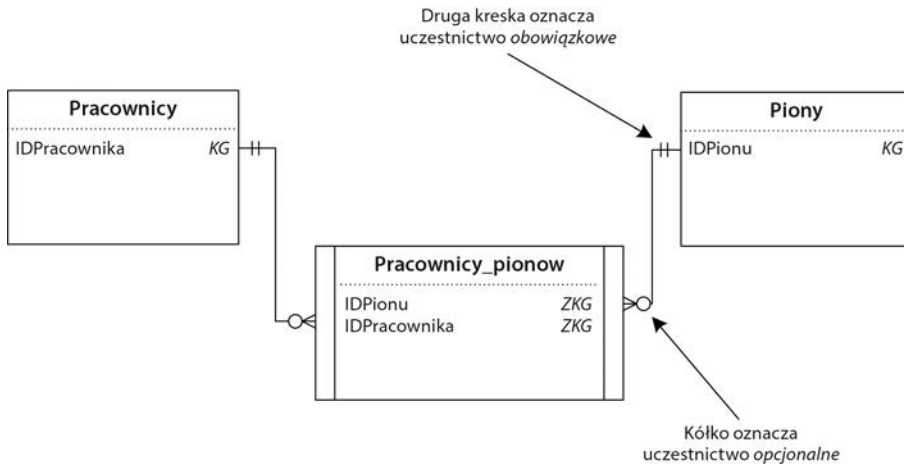
dowolnej liczby pionów z danym pracownikiem. Wymienione tabele zostały zilustrowane na rysunku 2.21. (Na tym rysunku użyłem zwykłych strzałek, skierowanych góram w stronę „wiele” danej zależności).

Rysunek 2.21. Tabele Pracownicy, Piony i Pracownicy_pionow

Na niedawnym spotkaniu powiedziano Ci, że trzeba przydzielić niektórych pracowników do nowego pionu o nazwie *Badania i Rozwój*. Tutaj powstaje problem: chcesz mieć pewność, że najpierw dodasz nowy pion do tabeli *Piony*, aby potem można było przydzielić do niego pracowników za pośrednictwem tabeli *Pracownicy_pionow*. W takich przypadkach do głosu dochodzi rodzaj uczestnictwa tabeli w związku. Zmień rodzaj uczestnictwa dla tabeli *Piony* na obowiązkowy, zaś dla tabeli *Pracownicy_pionow* na opcjonalny. Dzięki takim ustawieniom będziesz miał pewność, że dany pion musi najpierw zaistnieć w tabeli *Piony*, zanim dowolni pracownicy zostaną do niego przypisani przy użyciu tabeli *Pracownicy_pionow*.

Podobnie jak w przypadku reguły usuwania uważnie przeanalizuj każdy związek, aby wybrać właściwy rodzaj uczestnictwa dla każdej tabeli w tym związku. Rodzaj uczestnictwa można przedstawić na diagramie, tak jak zostało to zrobione na rysunku 2.22.

Rysunek 2.22. Diagram ilustrujący rodzaj uczestnictwa dla tabel Piony i Pracownicy_pionow

Określanie stopnia uczestnictwa

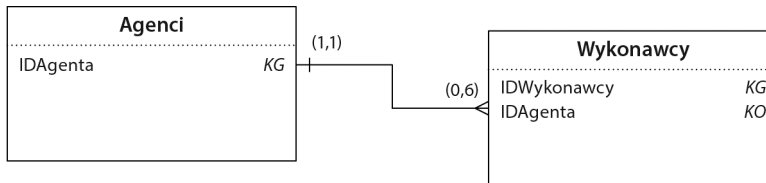
Po zadecydowaniu, *jak* tabela będzie uczestniczyła w związku, trzeba określić, *do jakiego stopnia* każda z tabel będzie w nim uczestniczyć. Stopień ten określa się przez zdefiniowanie minimalnej i maksymalnej liczby wierszy z jednej tabeli, które mogą się odwoływać do jednego wiersza z drugiej tabeli. Ten proces nazywa się określanie *stopnia uczestnictwa* tabeli w związku. Stopień uczestnictwa dla danej tabeli odzwierciedlają dwie liczby rozdzielone przecinkiem i ujęte w nawiasy zwykłe. Pierwsza liczba oznacza minimalną możliwą liczbę powiązanych wierszy, a druga maksymalną możliwą liczbę powiązanych wierszy. Na przykład stopień uczestnictwa wyrażony w postaci „(1,12)” oznacza, że minimalna liczba powiązanych wierszy wynosi 1, a maksymalna 12.

Stopień uczestnictwa, jaki określisz dla różnych tabel w bazie, w dużej mierze zależy od tego, jak Twoja organizacja przegląda dane i jak z nich korzysta. Przypuśćmy, że jesteś łowcą talentów i pracujesz dla agencji artystycznej. W bazie danych Twojej firmy są dwie tabele o nazwach *Agenci* i *Wykonawcy*. Załóżmy ponadto, że między tymi tabelami zachodzi zależność jeden do wielu: jeden wiersz z tabeli *Agenci* może być powiązany z wieloma wierszami z tabeli *Wykonawcy*, ale jeden wiersz z tabeli *Wykonawcy* można powiązać tylko z jednym wierszem z tabeli *Agenci*. To oznacza, że zagwarantowaliśmy (w sensie ogólnym), że dany wykonawca może być powiązany tylko z jednym agentem („łowcą talentów”). (W ten sposób uniknęliśmy zarazem sytuacji, w których jeden wykonawca może „rozgrywać” agentów między sobą, co jest ze wszech miar słuszne).

Niemal we wszystkich przypadkach maksymalna liczba wierszy po stronie „wiele” zależności będzie nieskończona. Jednak w niektórych sytuacjach reguły panujące w przedsiębiorstwie mogą narzucać ograniczenie tego limitu. Przykładem jest ograniczenie liczby uczniów, którzy mogą zapisać się do jednej klasy. Zaś we wspomnianym przed chwilą przypadku możemy założyć, że szef chce zagwarantować swoim agentom porównywalne prowizje i zarazem do minimum ograniczyć wewnętrzną rywalizację między nimi. W tym celu ogłasza, że jeden agent może reprezentować najwyżej sześciu wykonawców. (Choć ma obawy, że na dłuższą metę to rozwiązanie się nie sprawdzi, to jednak i tak zamierza spróbować). Aby wdrożyć nowe ustalenie, określa następujący stopień uczestnictwa dla obydwu tabel:

Agenci	(1,1) — wykonawca może być powiązany z jednym i tylko jednym agentem.
Wykonawcy	(0,6) — choć agent może nie być powiązany z jakimkolwiek wykonawcą, to zarazem w danej chwili nie może być powiązany z więcej niż sześcioma wykonawcami.

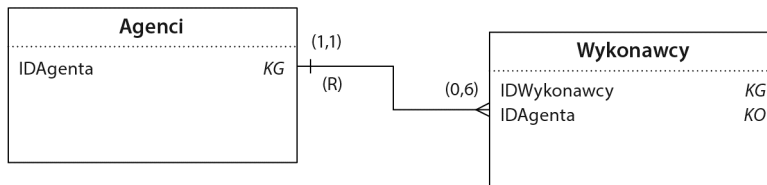
Rysunek 2.23 pokazuje, w jaki sposób przedstawić stopień uczestnictwa dla tych tabel na diagramie.

Rysunek 2.23. Diagram ilustrujący stopień uczestnictwa dla tabel Agenci i Wykonawcy

Po określeniu stopnia uczestnictwa należy określić, w jaki sposób zdefiniować taką zależność w systemie baz danych. Sposób konfiguracji zależy od funkcji dostępnych w systemie, którego używasz. Najprostsza metoda narzucenia wybranych parametrów, obsługiwana przez większość systemów baz danych, polega na ograniczeniu wartości klucza obcego w tabeli po stronie „wiele” tak, by użytkownik nie mógł wprowadzić wartości, która nie istnieje w powiązanej tabeli po stronie „jeden”. Na diagramie można to przedstawić przez umieszczenie litery R (od „restrykcji”) w nawiasach zwykłych obok linii relacji wskazującej na tabelę po stronie „jeden”, jak na rysunku 2.24.

Niektóre systemy baz danych umożliwiają zdefiniowanie reguły, która aktualizuje („kaskaduje”; symbol C) wartość klucza tabeli po stronie „wiele”, jeśli użytkownik zmieni wartość klucza głównego w tabeli po stronie „jeden”. Polega to po prostu na skorygowaniu przez system bazodanowy wartości klucza obcego w odpowiednich wierszach tabeli „wiele”, gdy zmieni się wartość klucza głównego w tabeli „jeden”. Zaś niektóre systemy baz danych

Rysunek 2.24. Diagram przedstawiający wszystkie właściwości związku między tabelami Agenci i Wykonawcy

obsługują funkcję umożliwiającą automatyczne usunięcie (symbol D) wiersza w tabeli po stronie „wiele”, gdy usunie się wiersz w tabeli po stronie „jeden”. Szczegółowe informacje na ten temat znajdziesz w dokumentacji systemu.

Uwaga. Aby wymusić ograniczenie stopnia uczestnictwa, trzeba zdefiniować jeden lub więcej wyzwalaczy lub ograniczeń w definicji bazy danych (jeśli Twój system do obsługi baz danych na to pozwala).

I to już wszystko?

Dzięki metodom postępowania opisanym w tym rozdziale możesz poczynić podstawowe, niezbędne kroki w kierunku zabezpieczenia integralności danych w bazie. Kolejny etap polega na przeanalizowaniu sposobu, w jaki Twoja organizacja przegląda dane i z nich korzysta, dzięki czemu będziesz mógł określić i zdefiniować dla bazy danych praktyczne reguły biznesowe. Ale aby naprawdę wydobyć z bazy danych maksimum możliwości, powinieneś zacząć od początku i zaprojektować ją zgodnie ze sprawdzoną, skuteczną metodologią projektową. Niestety, omówienie tych zagadnień wykracza poza ramy tej książki. Możesz jednak opanować metodologię projektową na podstawie książek takich jak *Projektowanie baz danych dla każdego. Przewodnik krok po kroku* Michaela J. Hernandeza (wyd. III, Helion 2014) albo *Database Systems: A Practical Approach to Design, Implementation, and Management* Thomasa Connolly’ego i Carolyn Begg (wyd. VI, Addison-Wesley, 2014). Najważniejsza rzecz do zapamiętania to że im solidniejsza będzie struktura bazy, tym łatwiej będzie czerpać informacje z zawartych w niej danych i tworzyć dla niej aplikacje.

Podsumowanie

Ten rozdział rozpocząłem krótkim omówieniem tego, dlaczego warto troszczyć się o poprawne struktury danych. Dowiedziałeś się, że źle zaprojektowane tabele mogą być przyczyną wielu problemów, z których wśród poważniejszych należy wymienić integralność danych.

Następnie omówiłem kwestię optymalizacji kolumn w tabelach. Dowiedziałeś się, że nadawanie kolumnom właściwych nazw jest bardzo ważne, ponieważ dzięki temu nazwy te są zrozumiałe, co z kolei ułatwia wykrywanie potencjalnych problemów ze strukturą kolumn. Wiesz też już, w jaki sposób optymalizować strukturę kolumn poprzez zaadaptowanie ich do kilku prostych reguł. Te reguły mają między innymi gwarantować, że każda kolumna odzwierciedla jedną cechę tematu tabeli, zawiera tylko jedną wartość i nie zawiera obliczeń. Omówiłem też problemy związane z istnieniem wieloczęściowych i wielowartościowych kolumn oraz pokazałem Ci, jak je prawidłowo rozwiązywać.

Kolejnym tematem rozdziału była optymalizacja tabel. Dowiedziałeś się, że nazwy tabel są równie istotne jak nazwy kolumn, właściwie z tych samych powodów. Wiesz już, w jaki sposób nadawać tabelom poprawne nazwy i jak uzyskać pewność, że każda tabela reprezentuje tylko jedno zagadnienie. Następnie przedstawiłem zbiór reguł, dzięki którym można zweryfikować poprawność struktury tabel. Choć niektóre z tych reguł zdają się powielać wskazówki dotyczące optymalizowania kolumn, to przekonałeś się, że reguły dotyczące optymalizacji tabel stanowią dodatkowe zabezpieczenie, dające absolutną pewność co do prawidłowości ich struktury.

W dalszej kolejności zająłem się kwestią kluczy głównych. Przekonałeś się, jak ważne jest zdefiniowanie klucza głównego dla każdej tabeli w bazie. Wiesz już, że klucz główny musi spełniać określone kryteria i że kolumnę pełniącą funkcję takiego klucza należy wybrać bardzo uważnie. Dowiedziałeś się ponadto, że jeśli w tabeli nie ma kolumny, która spełniałaby wszystkie kryteria prawidłowości klucza głównego, możesz sztucznie utworzyć kolumnę, która będzie odgrywała taką rolę.

Rozdział zamknąłem omówieniem definiowania poprawnych zależności między tabelami. Po zapoznaniu się z trzema rodzajami zależności dowiedziałeś się, w jaki sposób zilustrować je na diagramie. Przeczytałeś także, jak należy zdefiniować i ująć na diagramie regułę usuwania. Reguła ta jest ważna, ponieważ pozwala uniknąć powstawania osieroconych wierszy. Ostatnie dwa zagadnienia omówione w tym rozdziale były poświęcone kwestii rodzaju i poziomu uczestnictwa poszczególnych tabel w związku. Dowiedziałeś się, że uczestnictwo tabeli może mieć charakter obowiązkowy lub opcjonalny i że istnieje możliwość określenia dopuszczalnego progu liczby powiązanych wierszy między poszczególnymi tabelami.

W następnym rozdziale pokrótce zapoznasz się z historią SQL i jego ewolucją, która doprowadziła do powstania bieżącej (w chwili pisania tej książki) wersji standardu — SQL:2016.

PROGRAM PARTNERSKI

— GRUPY HELION —

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA
Helion

Działające zapytania SQL. Prościej wytłumaczyć się nie da!

Od ponad 30 lat język SQL jest głównym narzędziem do pracy na bazach danych i nic nie wskazuje na to, aby jakkolwiek inna technologia mogła zyskać porównywalne znaczenie. Sam SQL wciąż jest unowocześniany i rozwijany. Jego ogromne możliwości w zakresie przetwarzania danych znajdują zastosowanie niemal wszędzie, gdzie trzeba zbudować nową lub wykorzystać istniejącą bazę danych. Oznacza to, że nie tylko programista czy architekt, ale także zaawansowany użytkownik systemów informatycznych powinien poznać ten język. Bez tego nie da się naprawdę zrozumieć działania istniejących aplikacji ani tworzyć własnych!

Oto przystępny przewodnik, dzięki któremu nauczysz się krok po kroku pisać zapytania SQL. Poznasz też narzędzia, które umożliwiają zrozumienie, edytowanie i tworzenie zapytań SQL. Nową wiedzę utrwalisz poprzez analizę setek szczegółowo wyjaśnionych przykładów. Niepostrzeżenie zaczniesz rozwiązywać tak trudne problemy jak złożone wyrażenia warunkowe czy operacje logiczne i nauczysz się nieszablonowego podejścia do zadań wymagających użycia niepowiązanych tabel. Dowiesz się, jak wykonywać skomplikowane operacje na grupach danych, co umożliwi Ci tworzenie wyrafinowanych raportów, oraz jak zwiększać elastyczność mechanizmów agregowania. Zawarty tu materiał jest w pełni niezależny od implementacji SQL, co pozwoli Ci na mistrzowskie operowanie zapytaniami w wielu różnych systemach!

Dzięki tej książce:

- ▶ zrozumiesz, czym są relacyjne bazy danych i jak powinny być zbudowane
- ▶ dowiesz się, jak poprawnie używać instrukcji SELECT
- ▶ nauczysz się wybierać dane z wielu tabel i modyfikować zbiory danych
- ▶ będziesz płynnie posługiwać się rozszerzeniami klauzuli GROUP BY
- ▶ nauczysz się uzyskiwać odpowiedzi na naprawdę skomplikowane pytania

John L. Viescas od ponad 50 lat zajmuje się bazami danych. Był analitykiem systemów, projektował duże bazy danych i prowadził seminaria techniczne dotyczące relacyjnych baz danych. Obecnie specjalizuje się w zarządzaniu systemami baz danych Microsoft Access i SQL Server. W latach 1993 – 2015 był wielokrotnie wyróżniany tytułem MVP. Napisał też kilka świetnie przyjętych książek o tworzeniu bazodanowych systemów informatycznych.

Helion
helion.pl
HELION SA
ul. Kościuszki 1c
44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
helion@helion.pl

Sprawdź nasze szkolenia!
SZKOLENIA
AKADEMIA IT & BUSINESS
HELIONSZKOLENIA.PL

KOD KORZYŚCI
Sięgnij po więcej! ▶

ISBN 978-83-283-6064-8

INFORMATYKA W NAJLEPSZYM WYDANIU

Cena: 129,00 zł

Addison-Wesley